

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

DE AMSTERDAMSCH E MAATSCHAPPIJ VAN LEVENSVZERZEKERING

AMSTERDAM, Heerengracht 414 - SOERABAJA, Societeitstraat.

Kapitaal-Verzekering

Rente-Verzekering.

Venduhuis „DIE HAGHE”
SCHEVENINGSCH E VEER 21 - TELEFOON 6153 - DEN HAAG

Dagelijks gelegenheid tot inbreng van goederen ter
publieke veiling. Men betaalt 4 pct van de opbrengst
der verkochte goederen. De Directie: H. KRUIK.

INHOUD: Hervorming van het Bestuursstelsel op
Java en Madoera. — Stemmen uit de Eur. Pers in
Ned.-Indië. — Suriname. — Ingezonden. — Curaçao.
— Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt.
— Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. —
Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Leestafels —
Mededeelingen.

Hervorming van het Bestuursstelsel op Java en Madoera.

I.

Bij Koninklijke Boodschap van 28 Maart 1918 is
een Ontwerp van Wet ingediend, houdende nadere
wijziging van het Reglement op het beleid der Re-
gering van Nederlandsch-Indië, tot hervorming
van de grondslagen van het bestuursstelsel op Java
en Madoera.

Aan dit wetsontwerp en de daarbij vergezellende
Memorie van Toelichting (en bijlagen) ontleenen
wij in hoofdzaak het volgende:

Bij algemeene verordening geschiedt de indeeling
van het grondgebied van Nederlandsch-Indië in pro-
vinciën en gewesten.

Java en Madoera worden verdeeld in provinciën,
waarin bestuursafdeelingen en zelfstandige, plaats-
elijke rechtsgemeenschappen: de gemeente en het
regentschap worden opgenomen. De bestaande ge-
westen vormen de basis voor de verdeling van Java
en Madoera in drie provinciën. Deze drie provinciën
zijn: a. West-Java, de Soendalanden of de Pasoen-
dan, welke, ruw geschetst, gevormd wordt door de
tegenwoordige gewesten Bantam, Batavia, Preanger-
Regentschappen en Cheribon, met de hoofdplaats
Bandong. Zij omvat volgens voorloopig schema +18
regentschappen, verdeeld over + 9 bestuursafde-
elingen en 6 gemeenten.; b. Midden-Java, het Ja-
vaansche gebied of de Kedjaven, welke, ruw ge-
schetst, gevormd wordt door de oude gewesten Peka-
longan, Semarang, Rembang, Banjoemas, Kedoe en
Madioen, met de hoofdplaats Semarang. Zij omvat
volgens voorloopig schema +33 regentschappen,
verdeeld over + 15 bestuursafdeelingen en 5 ge-
meenten; c. Oost-Java en Madoera, zijnde de Ma-
doereesche en Javaansch-Madoereesche streken, of
zooals zij in de M. v. T. genoemd worden het histo-
rische Bangwetan¹⁾, welke ruw geschetst, gevormd

¹⁾ bang is een verkorting van imbang; bangwetan is
de Oostkant. Montjonagoro bangwetan en montjonagoro
bangkoelon; de (vroegere) Oostelijke en Westelijke
grenslanden van de vorstendommen van Soerakarta
en Djokdjarta.

wordt door de oude gewesten Madoera, Besoeki,
Pasoeroean, Soerabaja en Kediri met de hoofdplaats
Soerabaja of Malang. Zij omvat, volgens voorloopig
schema, + 25 regentschappen, verdeeld over + 12
bestuursafdeelingen en 4 gemeenten. (Buiten de
provincie Midden-Java zullen vallen de Vorstenlan-
den. Zoolang daar — alzo de M. v. T. — de her-
vorming van het landelijk stelsel wordt voltrokken,
moeten alle ingrijpende veranderingen in het Euro-
peesch bestuursstelsel er worden vermeden. Hoe die
landen te zijner tijd in het nieuwe stelsel moeten
worden ingedeeld, zal later te overwegen zijn.)

In de provincie wordt het bestuur uitgeoefend
door den Provincialen Raad, het college van land-
drosst en heemraden en den landdrosst. De landdrosst
wordt door den Gouverneur-Generaal benoemd en
door dezen van een ambtsvoorschrift voorzien. Hij is
de vertegenwoordiger van de landsregering, woont
in de provincie en is voorzitter van den provincialen
Raad en van het college van landdrosst en heem-
raden. Zijn gezag zal met het oog op de krachtige
ambtelijke leiding — zoo heet het verder in de M.
v. T. — die in de provincie noodig is, krachtiger
moeten zijn, dan dat van den Nederlandschen Com-
missaris der Koningin. Hij zal daarom in den pro-
vincialen Raad, bij staking van stemmen, een be-
slissende stem hebben en stemhebbend lid zijn van
evenbedoeld uitvoerend college. Hij zal het opper-
toezicht hebben over het provinciaal kantoor.

De heemraden (vertrouwensmannen van den
Raad) worden benoemd door den provincialen Raad.
Deze titel is gekozen, omdat hij in ons koloniaal
bestuur van ouds bekend is en toegekend werd aan
de bijzitters van den landdrosst. Aangaande dezen
titel (landdrosst) vinden wij vermeld: „Voor het
nieuwe ambt is de naam resident, die historisch
bij geheel andere toestanden behoort en geheel an-
dere ambtsverrichtingen veronderstelt, niet gepast.
Het aanvaarden van het woord „gouverneur” schijnt
om dezelfde redenen geen aanbeveling te verdienen,
te minder nu een Nederlandsche titel ten dienste
staat; die vroeger reeds op Java en in andere Neder-
landsche koloniën gebruikt is, t. w. Land-
drosst.” De twee heemraden zullen worden be-
noemd voor den tijd van zes jaar. Om de drie jaar
treedt één af. Zij genieten een vergoeding voor
elke door hen bijgewoonde vergadering van land-
drosst en heemraden en van reis- en verblijfskosten
voor door hen gemaakte dienstreizen. De Raad is
geheel vrij — ook ten aanzien van het ras — bij de
keus der heemraden: alleen zullen zij ingezetenen
der provincie moeten zijn. Ambtenaren zullen zij

door hunne benoeming niet worden.

Raad, landdrosst en heemraden, en landdrosst zul-
len worden bijgestaan door een provinciaal secreta-
ris, hoofd van het provinciaal kantoor. Hij wordt
uit een voordracht van twee personen door den land-
drosst en heemraden te doen, door den provincialen
Raad benoemd en door dien Raad op voorstel van
landdrosst en heemraden ontslagen.

Van den provincialen Raad wordt gezegd, dat
hij een vertegenwoordiging moet zijn van de inge-
zetenen der provincie en de belangen der onder-
scheidene bevolkingsgroepen. Men zal in de eerste
plaats in den provincialen Raad, hetzij alle, hetzij
afwisselend een deel der drossen (hoofden van de
hierbovenbedoelde bestuursafdeelingen) vinden. Zij
 treden niet af, zooals de andere leden. „Hun aan-
wezigheid” — alzo de M. v. T. — „geeft al aan-
stonds een vertegenwoordiging van althans de voor-
naamste deelen der provincie. De plaats, die zij in
de maatschappij innemen, waarborgt een onpar-
tijdig oordeel over de verschillende in het college tot
uiting komende tegenstrijdige belangen.”

Naast hen komen de ambtelijke leiders der Inland-
sche bevolking, regenten, doch slechts voor een ge-
deelte, bijv. voor de helft, van het in de provincie
aanwezige aantal. Want de Inlandsche maats-
chappij moet in de gelegenheid gesteld worden
zich ook op andere wijze te uiten. Dit zal geschieden
door hetzij aan alle, hetzij aan een deel der regent-
schappen, wier regent niet als lid zitting heeft,
bevoegdheid te geven zelf een vertegenwoordiger te
kiezen. Deze zal niet de regent mogen zijn.

Dan zullen vertegenwoordigers mogen zenden de
in de provincie aanwezige gemeenteraden. Deze
raden zijn samengesteld uit Nederlandsche onder-
danen van verschillende afkomst. Op hun samen-
stelling oefenen kiezers van verschillende afkomst
invloed uit. Het schijnt dus aangewezen, dat zij ver-
tegenwoordigers van verschillende afkomst afvaar-
digen en wel iedere raad bijv. één Europeaan, één
Inlander en één Chinees. Zoodoende zal ook aan de
gemeenten, waar de samenleving over het algemeen
een hoogere ontwikkeling vertoont dan daarbuiten,
een daaraan evenredige invloed in den provincialen
Raad worden gegeven.

„Bleef het bij deze samenstelling” — zoo lezen
wij verder in de M. v. T. — „dan zoude het gevaar
bestaan, dat verschillende belangen, inzonderheid
die van handel, nijverheid en grooten landbouw,
dan wel enkele volksdeelen niet vertegenwoordigd
zouden worden. Teneinde daarin te voorzien, zal
den Gouverneur-Generaal het recht worden voorbe-

Men vrage prospectus voor
het doen uitvoeren volgens
teekeningen en bestek van in-
wendige verbouwingen, sani-
taire en electr. installaties, enz.

N.V. voor Binnenhuis-architectuur en Meubelkunst

CORN. VAN DER SLUIJS

Directeur.

Oude Molstraat 12 f Den Haag Telefoon 4782

Geheele wooninrichtingen,
Meubels naar eigen ontwer-
pen, Stoffen, Behangsels, Ta-
pijten, Lampen, enz.

houden — dat hij ook met opzicht tot den Volksraad heeft — eenige leden te benoemen."

"Het ligt niet in de bedoeling om, behalve ten aanzien van de door de gemeenteraden te kiezen vertegenwoordigers, aan de raadsleden eischen te stellen van ras. Wil een regentschapsraad zijn keus laten vallen op een Nederlandsch onderdaan van uitheemsch ras, dan is daartegen geen bezwaar. Ook de Gouverneur-Generaal zal bij zijn benoemingen niet aan ras gebonden zijn. Zoo ligt het voor de hand, dat hij een aantal niet-Europeaanen in den raad zal benoemen, teneinde bijv. aan de Nederlandsche onderdanen van Chineesche afkomst een voldoende aandeel te geven."

De helft der leden (met uitzondering der drosten) treedt om de drie jaar af; de aftredende regenten worden vervangen door gekozen vertegenwoordigers van hun regentschap, de aftredende gekozen vertegenwoordigers der regentschappen door de regenten daarvan. Herkiezing of herbenoeming der overige leden blijft toegelaten.

Mocht het noodig blijken om de provinciale besturen eerder in werking te kunnen brengen, dan zal de provinciale Raad de eerste maal geheel door benoeming worden samengesteld en eerst later de hooger bedoelde verkiezing worden ingevoerd.

Binnen de provincie zal als plaatselijke rechtsgemeenschap in stand blijven de gemeente, rustend op de wet van 1903. Zij zal in hoofdzaak kunnen blijven hetgeen zij thans reeds is. Slechts zullen eenige overblijfselen uit den vroegeren tijd weggenomen moeten worden, die den groei der instelling belemmeren. Er zijn te veel gezaghebbers op gemeentelijk gebied, los van het gemeentebestuur. Naast den burgemeester — waar zoodanig ambtsdrager bescheiden is — vindt men een assistent-resident, hoofd van plaatselijk bestuur. Ook waar deze laatste voorzitter van den gemeenteraad is, staan buiten het gemeentebestuur een regent of path, een Chineesch bestuur, een kapitein of luitenant der Arabieren, een hoofdcommissaris van politie, de dessa- en kampongbesturen, de afzonderlijke takken van gouvernementdienst, in ééne gemeente zelfs nog eene zelfstandige gezondheidscommissie met eigen gezondheidsdienst. De verantwoordelijkheid voor den goeden gang van zaken gaat bij verdeling over zooveel hoofden geheel verloren — alzoo de M. v. T. De regent zal op den duur in de gemeente niet langer zeggenschap kunnen hebben. Het bestuur over de Inlandsche inwoners der gemeente zal ten slotte op het gemeentebestuur moeten overgaan.

In elk regentschap wordt, onder zoodanigen ambts-titel als de Inlandsche gebruiken medebrengen, een regent aangesteld door den Gouverneur-Generaal uit de Inlandsche bevolking gekozen en door hem van een ambtsvoorschrift voorzien. Het regentschap tot nu toe slechts een bestuurskring, zij het met eene in de geschiedenis wortelende begrenzing en met de historische figuur van den regent als middelpunt, moet worden een rechtspersoon onder eigen bestuur met eigen doel en geldmiddelen. (M. v. T.) Van het regentschapsbestuur zal deel uitmaken een vertegenwoordigend lichaam: de regentschapsraad. In zijn samenstelling zal het maatschappelijke en derhalve in de eerste plaats het economische beeld van het regentschap moeten weerspiegelen. Allereerst zal de landbouw er vertegenwoordigd moeten zijn, de hoofdbron van Inlandsche welvaart. De Minister stelt zich voor tot bereiking van 't doel, in ieder distrikt, waarin het regentschap verdeeld is, kiescolleges in het leven te roepen, waarin zitting zullen hebben de vertegenwoordigers van den Inlandschen landbouw, bijv. ± 300 hoogstaangeslagenen in de landrente, één of meer uit iedere dessa, naar gelang van het aantal Inlandsche gemeenten in het distrikt. Dit kiescollege zal één uit zijn midden als lid van den regentschapsraad kiezen.

Op overeenkomstige wijze zouden in het regentschap de ± 300 hoogstaangeslagenen in de belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten op Java en Madoera, regentschapsgewijs tot één kiescollege vereenigd, eenige leden van den raad kiezen.

Een derde kiezersgroep kunnen de ontwikkelde vormen, zij, die een bepaalde schoolopleiding hebben genoten en een bepaald minimum aan belasting betalen; zij worden samengesteld uit alle rassen, zooals thans in de gemeenten geschiedt. Bij deze groep zouden te zijner tijd ingedeeld kunnen worden, zij, die militair dienstplichtig, in hunne verplichtingen als zoodanig niet te kort zijn geschoten en zich niet onder de wapenen bevonden. Door haar kunnen, afhankelijk van de sterkte van dezen groep, een aantal leden van inheemsche en uitheemsche afkomst gekozen worden.

De hier genoemde groepen zullen gescheiden zijn, zoodat, wie in de eene groep kiesrecht heeft, van de andere is uitgesloten.

Naast deze door verkiezing in den raad ingebrachte leden zal het Inlandsch bestuur vertegenwoordigd moeten zijn. Dit zal bijv. kunnen bestaan uit de distrikthoofden, alsmede uit één dessa-hoofd per distrikt, daartoe aangewezen door de gezamenlijke

desa-hoofden distriktsgewijs in één kiescollege vereenigd.

Een en ander zal niet voldoende zijn om alle economische belangen van het regentschap tot hun recht te doen komen. Inzonderheid zou de groote landbouw buitengesloten worden. Ter voorziening hierin zal een bepaald aantal leden door den landdros worden benoemd.

De regent zal voorzitter zijn van den regentschapsraad, tevens uitvoerder zijn van zijn beslissingen. De zwaardere taak, die op het regentschapsbestuur wordt gelegd, maakt versterking daarvan noodig. Dit zal kunnen geschieden door toevoeging aan den regent van een path. Deze zal als secretaris van het regentschap den regentschapsraad en den regent terzijde staan. Er zal een afzonderlijke secretaris van het regentschap worden ingericht.

De helft der benoemde en verkozen leden treedt om de drie jaren af.

(Wordt vervolgd).

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Ontdekking van belangrijke delfstofafzettingen in Nederl.-Indië (Midden-Celebes) op grond van een geologisch verkenningstocht.

Naar aanleiding van het artikel „Hoogovenbedrijf in Indië", voorkomende in No. 18 van dit blad, en waarin melding gemaakt werd van de belangrijke delfstofafzettingen in Midden-Celebes, was Ir. E. C. A b e n d a n o n zoo welwillend ons een overdruk toe te zenden van een artikel onder bovenstaanden titel, door hem geschreven in het Weekblad „De Ingenieur".

Terwijl we den heer A b e n d a n o n danken voor het gezondene, willen we om het groote belang der zaak gaarne een en ander uit zijn artikel mededeelen, al behoort deze stem niet tot die uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Het artikel begint met de herinnering, dat hij in de *Vragen des Tijds* van Nov. 1907 een stelselmatig programma ontwikkelde voor de opsporing van delfstofafzettingen in Ned.-Indië op wetenschappelijk-geologisch grondslag, welke opsporing verdeeld moest worden in:

- 1o. een stelsel van opsporingstochten;
- 2o. het onderzoek der belovende gedeelten;
- 3o. de ontginning der waardevol gebleken delfstofafzettingen.

Onder 1o. heeft men te verstaan de *geologische verkenning* van geheel onbekende gebieden, waardoor men tot de kennis heeft te komen, welke gedeelten van een gebied *wel* en welke *niet* in aanmerking komen voor het tweede gedeelte van het programma, te weten de *mijnbouwkundige exploitatie* op geologisch grondslag en met economisch doel. Aldus handelende moet men tot de wetenschap komen, welke gedeelten van het in mijnbouwkundige exploitatie genomen terrein *wel* en welke *niet* in aanmerking komen voor de *mijnbouwkundige exploitatie*, het derde gedeelte van het programma, en het eigenlijke einddoel."

De geologische en geographische verkenningstochten door Midden-Celebes in de jaren 1909 en 1910 ondernomen door schr. zijn te beschouwen als een begin van toepassing van het door hem opgestelde programma.

Opmerkelijk is het zeker, dat, waar twee mijn-ingenieurs, eenige weken vóór hem naar Midden- en Zuid-Celebes gezonden met het uitsluitende doel een reeks van aan het Mijnezen gesignaleerde delfstofvoorkomens te bestudeeren, met vrijwel leeg handen terugkwamen, de hr. A b e n d a n o n als één der praktische resultaten van zijn tocht door Midden-Celebes kan wijzen op de wetenschappelijke ontdekking van *ijzer-, nikkel-, chroom-* (en andere met Peridotiet samenhangende) *ertsen* in het Verbeek-gebergte, waar de groote Matana- en Towoetimeren gelegen zijn.

Aangaande de ijzerertsen deelt de hr. A. mede, dat het bestaan ervan in het begin der 16e eeuw reeds aan de Portugeezen en Spanjaarden bekend was.

De eerste Europeaanen, die de ijzerertsen en smelterijen met eigen oogen zagen, waren de bekende Zwitsers dr. P. en dr. F. S a r a s i n, de *ontdekkers der Matana- en Towoeti-meren*. Door kapitein G. v a n G i n k e l, die van 1907—1908 civiel-gezaghebber in het Merer-gebied was, met standplaats Malili, werd in het Tijdschrift van het Aardr. Genootschap de aandacht op het ijzererts gevestigd, en op de zeer eenvoudige wijze, waarop het met houten stokken e.d. werd uitgegraven en in primitief ingerichte smelterijen gesmolten wordt.

In een Nota over het voorkomen van Nikkel, en IJzerertsen in het Verbeek-gebergte van 1915 zegt de hr. A b e n d a n o n o.a.:

„Om zich eenigszins een denkbeeld te vormen van de hoeveelheden, welke in het spel kunnen komen, zij opgemerkt, dat de Tominanga door den Pananata-bergrug tusschen de Mahalona- en Towoetimeren een wigvormige kloof heeft uitgesneden, waardoor ongeveer 300.000.000 M³ peridotiet verwijderd zijn geworden", welke hoeveelheid peridotiet oorspronkelijk 5400 miljoen ton ijzer bevatte.

En verder: „Het onoplosbare deel der vergruizings-

Mej. J. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG-VAN REEDE,

SPRAAKLEERARESEN TE

AMSTERDAM, 582 Keizersgracht, Tel. N 2916

behandelen alle spraakstoornissen in den ruimsten zin des woords en geven, zoo noodig, aan patiënten gelegenheid tot inwoning gedurende de kuur.

Voor predikanten, juristen, militairen en voor hen die voor hun beroep veel moeten spreken worden met September Cursussen geopend, met twee lessen per week.

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk

AMSTERDAM
Weteringschans

GRONINGEN
Spilsluizen

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAFT en INTERNAAT.

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exe. den Min. van Binnen. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. Bijzondere Hogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.

Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide inrichtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist behoort te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht. Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSMA.

DENS' Schoenenmagazijn

SPUI No. 6, bij de Lange Poten. DEN HAAG.

Filialen: Tilburg en 's-Hertogenbosch.

Ontvangen Voorjaars Nouveauté's

Uitgebreide Collectie WIT LINNEN.

Mevrouw!

Indien U niet tevreden is over Uw leverancier, bel dan even op

No. 2508 Haag.

Het bestaan onzer firma sedert 1862 waarborgt U een solide bediening.

Aanbevelend,

L. A. Biesmans, fa P. Kok.

Spekslagerij.

Groenmarkt 38.

Instituut ROELIJN

Theresiastraat 77 - 's-Gravenhage

INTERN EN EXTERN.

Eigenares en Directrice: Mevrouw J. ROELIJN.

Machineschrijven

Stenografie

Talen

Boekhouden

PROSPECTUS OP AANVRAGE.

. GRATIS VERKRIJGBAAR

Firma EIJKENSLUIJTERS & TROMP

„LLOYD-GEBOUW", PIET HEINPLEIN.

Interc. Telefoon HAAG 1587 en 1588.

AGENTEN Stoomvaart-Maatschappij: Rotterdamsche Lloyd-PASSAGE EN EXPEDITIE naar alle werelddeelen.

ZEE- EN MOLESTVERZEKERING.

ALGEMEEN ASSURANTIEKANTOOR.

HOOFDAGENTSCHAP Haarlemsche Brandverzekering-Mij-

AGENTSCHAPPEN: Hollandsch—Geldersche Hypotheek-

bank, Gorinchem; Maas- en Merwebank, Rotterdam.

AGENTEN der firma VAN STRAALLEN, MONSIEUR & ERKELENS, Wijnhandelaren, Rotterdam, Den Haag, Den Helder.

en verweeringsproducten, waartoe het ijzeroxyd-hydraat bij uitstek behoort, ligt thans uitgespreid in de Tomirangadelta. Indien slechts een zeer klein gedeelte van de oorspronkelijk aanwezige hoeveelheid ijzer in versmeltbare hoedanigheid in dat deltamateriaal is achtergebleven, is zij toch zoo groot, dat het een nader onderzoek alleszins waard doet zijn."

Daar het erts aan de oppervlakte ligt, kan de ontginning er van dus zeer goedkoop zijn.

De ontdekking der nikkelertsen, van welke aanwezigheid in het geheel niets bekend was, berust uitsluitend op wetenschappelijk-geologische grondslag.

En al geven naar de Loc. meldt „volgens een rapport" de tot heden als nikkelerts uit het Verbeekgebte gezonden monsters tot dusver geen hooger cijfer dan 2 pCt. Ni, zoodat dit materiaal bezwaarlijk als erts kan worden aangemerkt, zoo meent de hr. A b e n d a n o n op grond van zijn onderzoekingen te kunnen zeggen: „De nikkelertsen in het Verbeek-gebte zullen toch gevonden dienen te worden, hetzij door Nederlanders, hetzij door vreemdelingen; het eenige wat er dus op zit, is, dat men beter en met meer kennis van zaken gaat zoeken!"

Voor de chroom-, mangaan-, magnesium- en cobaltertsen verwijst de hr. A b e n d a n o n naar dl. IV van zijn werk: „Geologische en geographische doorkruisingen van Midden-Celebes".

In het voorjaar van 1917 had een nader mijnbouwkundig onderzoek plaats van de bedoelde streek; dit was de eerste maal sinds het bestaan van het Indisch Mijnwezen, dat een nader mijnbouwkundig onderzoek plaats vond, volgende op de langs geologisch-wetenschappelijke weg ontdekte delfstofafzettingen in een vóór dien vrijwel geheel onbekend gebied.

Naar aanleiding van de verrassende resultaten in Midden-Celebes bereikt, meent Schr. met nadruk de vraag te moeten stellen: „zal nu tegen mijn in 1907 opgesteld drieledig werkprogramma ter geologische opsporing, geologisch-mijnbouwkundige exploratie en mijnbouwkundige exploitatie der in Ned.-Indië aanwezige delfstoffen alle tegenstand worden opgegeven?"

Schr. antwoordt hierop: „Natuurlijk niet, om de eenvoudige reden, dat dit niet strooken zou met de wetten der traagheid." Hij spreekt echter de hoop uit, dat de Regeering eindelijk mag gaan inzien, „dat alleen door het werken op geologischen grondslag bij de opsporing van delfstoffen in Ned.-Indië met heel wat minder gelden en in heel wat minder tijd heel wat meer succes zal worden bereikt dan tot nog toe het geval is geweest".

Zijn artikel besluit hij met als ontdekker der ertsen de hoop uit te spreken, dat doelbewuste regeerders en voortvarende Nederlandsche mannen binnen den kortst mogelijken tijd den weg zullen vinden naar een krachtdadige ontginning dier ertsen ten bate van de Inlandsche bevolking en van het Nederlandsch-Indische Staatswezen.

De Reorganisatie van het onderwijs in Ned.-Indië.

In De School komt een verslag voor over een onderhoud, dat de heeren Schotman en van der Wateren over bovenstaand onderwerp hadden met den Directeur van O. en E.

Het onderhoud had plaats naar aanleiding van een vraag, gesteld in een vergadering van het voorloopig bestuur van het N.I.O.K. (Ned. Ind. Ond. Kongres), of het niet wenschelijk was den Directeur van O. en E. te verzoeken het Kongresbestuur met eventuele plannen tot reorganisatie van het onderwijs in kennis te willen stellen.

De Directeur van O. en E. bleek bereid mondeling alle gewenschte inlichtingen te verschaffen, mits concrete vragen gesteld werden.

De eerste vragen waren:

- I. Gaat de Indische Regeering met de voorstellen der Staatscommissie accoord?
Zoo niet, welke wijzigingen denkt zij dan daarin aan te brengen?
- II. Zijn er reeds stappen tot reorganisatie gedaan en wanneer zal deze haar beslag krijgen?

Het antwoord van den Directeur luidde, dat de Ind. Regeering in hoofdzaak accoord gaat met de voorstellen der Staatscommissie en dat de reorganisatie-plannen al in een vergevorderd stadium verkeerden.

De Ministers van Koloniën en van Binnenlandsche Zaken zijn tot overeenstemming gekomen, zoodat de oprichting van een school voor voorbereidend hooger onderwijs (S.V.H.O.) allereerst afhankelijk is van een wijziging der Hoogere Onderwijswet, opdat eindexamen van genoemde school toegang verleent tot verschillende academische examens.

Wat de invoering van Maleisch als leervak op de S.V.O.H. aangaat, zal rekening gehouden moeten worden met de wenschen der tegenwoordige maatschappij. Van een enquête, die nu gehouden wordt, zal het afhangen, of het Maleisch al dan niet als leervak zal worden ingevoerd, en of het volgen der lessen verplichtend of facultatief zal zijn.

De Oostersch-litteraire afdeling is door de Ind. Regeering in beginsel aanvaard, maar..... er zullen liefhebbers voor moeten zijn.

Aanvaard is ook het voorstel der Staatscommissie,

wat betreft de drieledige bestemming van de tegenwoordige Mulo-school.

a. Eindonderwijs. b. Voorbereiding voor middelbare vakken. c. Vooropleiding tot voorbereidend hooger onderwijs.

Daarvoor zal het leerplan der Mulo-school reeds dit jaar zoo mogelijk belangrijk worden vereenvoudigd door het laten vervallen van Fransch en Duitsch.

Wat de bevoegdheidseisen voor de leerkrachten aan den onderbouw der S.V.H.O. betreft, acht de Ind. Reg. het huidige Mulo-personeel en wat bevoegdheid en wat geschiktheid aangaat voor zijn taak berekend.

Diensvolgens zullen de voorbereidende afd. der verschillende vakscholen verdwijnen, doch ze zullen niet opgeheven worden dan wanneer de zekerheid bestaat, dat de daaraan verbonden vakscholen langs den weg der Mulo-school voldoende leerlingen zullen krijgen.

In 1919 hoopt men de eerste B.-afdeeling van de S.V.H.O. in 't leven te kunnen roepen.

De Westersch-classieke afdeling zal alleen dan door de Ind. Reg. aanvaard worden, wanneer abiturienten van de S.V.H.O. afd. B. niet toegelaten worden tot de Ned. universiteiten voor de examens in de rechten, en zelfs in dat geval nog zal de levensvatbaarheid ervan gebleken moeten wezen.

Er wordt overwogen, of het mogelijk zou zijn om een der bestaande H.B.S.'en om te zetten in een lyceum, gelijk aan het Haagsche.

Ook overweegt men om beide plannen samen te koppelen door en de jongelui, die met succes de eerste drie jaren van een gewone H.B.S. hebben doorlopen en de leerlingen, die den onderbouw van de S.V.H.O. met vrucht gevolgd hebben, toegang te verleen tot de Westersch-classieke afdeling.

De door de Reg. voorgestelde wijzigingen in het leerplan der S.V.H.O. zijn:

A. Onderbouw.

1. De Reg. maakt bezwaar tegen het opnemen van boekhouden in 't leerplan.
2. Gymnastiek wordt: lichamelijke oefeningen.
3. Lijntekenen wordt overgebracht naar den bovenbouw.
4. Zingen wordt voorloopig niet opgenomen.
(Wat dit voorloopig beteekent in Indië, weten we. Red.).

B. Bovenbouw.

1. De leerlingen van afd. B. moeten het in de wis- en natuurkundige vakken even ver brengen als de leerlingen van de 5-jarige H.B.S.-en.
2. Nader zal onderzocht worden, of het Duitsch kan vervallen.
3. In een mogelijke Westersch-classieke afd. zal alleen Latijn onderwezen worden; geen Grieksch, terwijl de Ind. Reg. het voldoende acht, indien de abiturienten later de betrekkelijk eenvoudige pandecten kunnen begrijpen.

Een nieuwe vraag luidde: Denkt de Reg. meerdere kweekscholen te openen op den voet van de reeds bestaande hogere kweekschool te Poerworedjo? Zullen ook andere landaarden dan de Inlandsche bevolkingsgroepen tot deze inrichting(en) toegelaten worden?

Volgens den Directeur O. en E. is de groote moeilijkheid, die het oprichten van meerdere dergelijke K.S.-en in den weg staat, het gebrek aan voldoende leerlingen.

Eerst in 1923 zal de toestand gunstiger zijn door de oprichting van meerdere K.S.-en (zie Memorie v. Toelichting bij de Begroting van Ned.-Indië voor 1918).

Het is immers de vraag, of bezitters van 't Mulo-diploma voor een bezoldiging van 100—250 gulden zich nog een 3-jarige studie zullen willen getroosten, daar ze aanstonds bij andere takken van dienst een aardig salaris kunnen krijgen. 't Is wenschelijk een standaardbezoldiging vast te stellen, berustend op den studieduur, anders zullen de vakscholen geen voldoende aantal leerlingen krijgen.

De kwestie van het openstellen der hogere kweekschool voor andere landaarden hangt ook met het bezoldigings-vraagstuk samen. Zolang dit niet opgelost is, zal een unificatie van de onderwijzersopleiding wel tot de vrome wenschen blijven behooren.

Ook de oprichting van een kweekschool voor Europeanen brengt zijn bezoldigings-moeilijkheden mee, daar aard en omvang van het onderwijs niet zoo heel veel verschillen van de hogere kweekscholen.

Wie doet een oplossing aan de hand?

Op de vraag, of de Reg. het onderwijs in eigen beheer denkt te houden dan wel geheel of gedeeltelijk aan gewest of gemeente over te dragen, luidde het bescheid, dat een algemeene uitspraak van de Regeering te verwachten is, wanneer Semarang, dat plan heeft scholen van gemeentewege op te richten, zijn voorstellen daaromtrent heeft ingediend.

*) Zoodat bekend is, stelde de Commissie van advies zich een Ind. Midd. school voor, gesplitst in een letterkundig-historische afd. A. en een wis- en natuurkundige afd. B., terwijl afd. A. gesplitst zou worden in een Indisch- en een Westersch-classieke afd. met Latijn en Roméinsche geschiedenis.

E. CASSUTTO & Dr. A. KERVEL
TANDARTSEN.

FREDERIK HENDRIKLAAN 45.

Telefoon: SCHEVENINGEN 122.

Spreekuur van 1 tot 3 (behalve Zondags).

The Ph. van Ommeren Corporation
of New York,

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. Corner Front and Pine Streets.

belast zich met expeditie en verscheping van goederen van

Amerika naar Holland,
Ned. Oost- en West-Indië.

enz. enz. en desgewenscht ook met opdrachten van anderen aard.

Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

Wees niet blind voor uw voordeel en koop een

Monarch
Wahl
schrijfmachine
met optel- en aftrekapparaat.
HOOFDAGENTEN
MEYENBROCK, NASELAGER & Co
AMSTERDAM-ROTTERDAM
DEN HAAG

J. F. A. FESEVUR

Militair- en Burgerkleedermaker.

Sarphatistr. 27 - Amsterdam

Telefoon NOORD 1907.

Uitrustingen voor Oost- en West-Indië

F. L. VAN BOMMEL

Vlamingstraat 8-10

Prins Hendrikstraat 104-106

Dames- en Heeren-

Mode Magazijnen.

Handschoenen.

Suriname.

„De West” van 19 Febr. schrijft: De praktijk heeft dezer dagen een eigenaardige leemte in het Reglement op het beheer der districten aangetoond!

De district-commissaris is o.m. belast met het onderzoek naar de waterloozing van de effecten, maar er is geen enkele bepaling die hem bevoegdheid geeft om instructies dienaangaande op te leggen. Iemand die vervolgd werd wegens het niet nakomen van voorschriften ter zake, werd door het hof vrijgesproken. Het reglement bevat wel bepalingen omtrent de maatregelen, die de commissaris kan nemen, als de communicatie of de bruggen niet in orde zijn, maar voorziet in het geval, dat de loozing niet in orde is.

Daar het met het oog op de belangen van aangrenzende landerijen noodig is, dat de commissaris ook in zoo'n geval dwingend kan optreden, heeft de gouverneur een ontwerp tot aanvulling van het reglement ingediend. Als de loozing niet in behoorlijken staat is, zal de commissaris een termijn van acht dagen tot een maand geven om daarin te voorzien. Geschiedt dit niet, dan wordt, onverminderd de strafvervolgung ter zake, de zaak van gouvernementswege in orde gebracht; op kosten van den eigenaar, administrateur of pachter.

* * *

Men schrijft uit Cottica aan De West van 19 Febr.: Op Mongkoe werken 42 Fransche vluchtelingen. De opzichters aldaar loopen met revolvers op zak. Politie-toezicht ontbreekt er geheel.

Het district Cottica bergt een ganschen troep luiaards, die eens eindelijk wakker geschud en aan 't werk moesten worden gezet.

Ook ware het te wenschen, dat al de oude plantages in Commewijne en Cottica, die niets opleveren, werden teruggenomen in den boezem van het domein.

* * *

Uit Suriname wordt ons toegezonden Bulletin No. 35 van het Departement van den Landbouw aldaar. Het boekje, van de hand van den landbouwleeraar J. A. Liems, handelt over de cultuur van Sinaasappelen in Suriname en geeft tevens uitvoerige inlichtingen over de behandeling, de verpakking en verscheping der vruchten, een en ander toegelicht door figuren in den tekst.

Hoewel de sinaasappel in Suriname veelvuldig voorkomt, zijn regelmatige aanplantingen van jongen datum. De eerste is die op de plantage Vredenburg aan de Para-rivier. Op de plantage Voorburg, aan de Suriname-rivier, bestaat een aanplant van vier akkers geoculeerde, negen jaar oude boomen en op de plantage La Liberté, mede aan de Suriname-rivier, een aanplant van 32 akkers geoculeerde, hoofdzakelijk goede inlandsche soorten van 3- tot 8-jarigen leeftijd. Kleinere aanplantingen komen voor op de plantages Soryvliet, Marienbosch en Geertruidenberg aan de Commewijne-rivier. Veel heeft de cultuur dus nog niet te beduiden.

In den laatsten tijd heeft het Departement van den Landbouw een groot aantal geoculeerde planten onder de klein-landbouwers verspreid.

De heer Liems geeft een overzicht van de resultaten met den uitvoer verkregen. Tot nu zijn de vruchten enkel op grootte gesorteerd en niet naar kwaliteit, terwijl dit een vereischte is om den hoogsten prijs te kunnen bedingen voor de zeer goede soorten.

Door den oorlogstoestand konden sedert 1915 geen verschepingen naar Nederland plaats vinden.

De directie van den Kon. W.-I. Maildienst schreef aan het Departement van den Landbouw dat zij, als de vrede gesloten is en de 14-daagsche dienst weer plaats heeft, verwachtte, aan de bezwaren der planters te moeten te zullen komen. Aan de ventilatie der ruimen, waarin sinaasappelen geladen zijn, zou bijzondere zorg besteed worden.

In Suriname rijpen de sinaasappelen in de maanden Juli tot October. Zij kunnen dus hier aankomen op een tijdstip waarop uit de andere landen, die aan de Europeesche markt leveren, geen sinaasappelen ontvangen worden. Dit is voor de cultuur in Suriname een groot voordeel. De Surinaamsche sinaasappelen zijn zoeter dan de andere, die hier ter markt komen. De kleur is niet zoo mooi als die van de vruchten waaraan men hier gewoon is, maar komt er geregeld aanvoer uit Suriname, dan zal men hier spoedig inzien dat de kwaliteit niet van de kleur afhangt.

De cultuur is zeer winstgevend. Een opbrengst van 1000 vruchten per volwassen boom — aldus de heer Liems — is in 't geheel geen buitengewone. Op plantage Vredenburg gaf in 1911 één boom 3800 vruchten. Op de plantage La Liberté gaven in 1916 verscheidene 7-jarige boomen meer dan 1000 vruchten. Een raming van 500 vruchten als gemiddelde productie voor volwassen en goed onderhouden boomen is dan ook geenszins te hoog. Bij een netto opbrengst van 1½ cent per vrucht wordt de opbrengst per H.A. van 160 boomen 160 x 500 x 1½ cent = f 1200. Na aftrek van ongeveer f 120 voor onderhoudskosten zal er dan een winst van ruim f 1000 kunnen overblijven; bij een netto opbrengst van 1 cent per vrucht een winst per H.A. van ruim f 600. De cultuur vereischt niet zoo heel veel weten-

schap, het oogsten en verpakken der vruchten daarentegen zeer veel nauwgezetheid. Voor vrouwen en meisjes is het verpakken een uitgeknipte arbeid.

Als Kon. W.-I. Maildienst ernstig medewerkt en de afzet in handen komt van een betrouwbare import-firma alhier, koesteren wij de beste verwachtingen van deze cultuur.

* * *

Het dezer dagen verschenen (geïllustreerde) „Handelsadresboek van Amsterdam”, uitgever: I. de Hai Khat, Rotterdam, wijdt ook eenige bladzijden aan West-Indië: blz. 417—427. „In toenemende mate — aldus de aanhef — vindt „Onze West” bij den Nederlander de belangstelling, waarop zij zoo te recht aanspraak mag maken.” Dan volgt een kort geschiedkundig overzicht. „De bacoven-cultuur — wordt gezegd — verkeert na den tegenslag in een stadium van proefneming.” Is er nog wel sprake van bacoven-cultuur?

In het geschiedkundig overzicht van den Kon. W.-I. Maildienst missen wij de geschiedenis der „bacoven-booten”.

„Hoewel de oorlogstoestand — zoo lezen wij verder — niet zonder invloed is geweest op de regelmaat van de verschillende diensten, wordt getracht het verkeer zoo goed mogelijk vol te houden.” Het wil ons voorkomen dat het succes van dit trachten zeer matig is geweest.

De kiek van de bananenplant op blz. 425 is minder gelukkig. Men had wel een mooier exemplaar kunnen uitkiezen.

Ingezonden.

Emigratie naar Suriname na den Oorlog.

Hoewel steller dezes allermint wenscht aangezien te worden, verkoop van onze W.-I. bezittingen aan te prijzen, zoo meent hij toch, dat men van emigratie van Nederl. land- en tuinbouwers, na den oorlog, geen te hooge verwachtingen behoort te koesteren.

Evenals Erasmus omstreeks 1500 zijnen landgenooten te groote gemakzucht toeschreef, kleeft dit euvel hun thans nog aan. Dit wil daarom niet zeggen, dat de Nederlander, i.e. de plattelander, lui is uitgevallen, maar zelfs in de arnere streken van ons land wenscht men geen afstand te doen van de gemakken, die men daar geniet en die men in tropische gewesten soms zal moeten missen. Men wil op zijn tijd zijn natje en zijn droogje hebben, zijn pijpje rooken en des Zondags — niet altijd uit godsdienstige overwegingen — zoo min mogelijk uitvoeren; aan nieuwigheden heeft men een broertje dood. Daarbij komt, dat men handel wil drijven, niet altijd met even eerlijke bedoelingen, als men daarmee meent, gemakkelijker aan den kost te kunnen komen. De thans bloeiende smokkelhandel (oudtijds lorrendraayerij = loeren-draayerij geheeten) is daarvan het beste bewijs.

Het is wel eigenaardig, dat dergelijke pogingen tot emigratie, van ons land uit op het touw gezet, gefaald hebben. Zeelieden, die geen gemakzucht kenden, zijn vroeger de beste landverhuizers geweest, als zij ten minste aan het landleven konden wennen en voor het landbouwwerk bekwaam waren.

De Duitscher slaagt beter, omdat hij minder hooge eischen aan het leven stelt; de Deutsche kolonies, in het Zuiden van Brazilië en eveneens tusschen de tropen gelegen, kunnen daarvoor tot voorbeeld strekken. Wellicht zullen na den oorlog landbouwers van daar gevonden worden, die, een vijandelijk land vaarwel zeggend, zich in Suriname beter op hunne plaats zullen voelen onder een stamverwant bestuur, dan onder een volk, met heel andere eigenschappen en dat bovendien een heel andere taal spreekt. Overdreven militarisme is van hen niet te verwachten, omdat dit met de belangen van den landverhuizer niet strooken kan.

X.

Curaçao.

§ 2 van Het Kol. Verslag luidt:

Economische toestand. Niettegenstaande de bijzondere omstandigheden, die tengevolge van den Europeeschen oorlog, op verschillend gebied — doch vooral op dat van handel en scheepvaart — over de geheele wereld heerschten, in vele opzichten ook op den economischen toestand der kolonie een nadeeligen terugslag bleven uitoefenen, kan toch gewezen worden op toenemende bedrijvigheid op ander gebied — dat der nijverheid, — in die mate zelfs, dat het verslagjaar, inzonderheid voor het hoofdeiland, gunstig afsteekt bij de reeks slechte jaren, die de kolonie gedurende het laatste tiental jaren heeft doorgemaakt.

Bij de voorbereidende werkzaamheden voor de oprichting van eene petroleum-raffinaderij op het eiland Curaçao, waarvan reeds in het vorig verslag melding is gemaakt, vonden ook in 1916 zeer vele handen werk. Die werkzaamheden zijn intusschen in die mate gevorderd, dat de onderneming, welke door de op 1 Januari 1917 tot stand gekomen „Curaçaosche Petroleum-Maatschappij” gedreven wordt, reeds in de

ANDRÉ KLEINGELD
KLEEDERMAKER
Groot Hertoginnelaan 132, DEN HAAG. Tel. H 6682

Nieuwe
Voorjaarsstoffen.

R. Treymborg & Co
Hofmannsche
MODERNE MAGAZIJNEN VAN HEEREN- EN JONGENSKLEEDING, gemaakt en op maat.

Specialiteit Indische Uitrustingen
UNIFORMEN, GALAKLEEDING.

AMSTERDAM, { Leidschestraat 1e v. Swindenstraat Ferd. Bolstraat Nieuwendijk	DELFT, { 's-HERTOGENBOSCH, 's-HERTOGENBOSCH, MIDDELBURG, EINDHOVEN, MAASTRICHT, VENLO,	Markt Markt Snellestraat Langedelft Rechtstraat Grootte Staat Vleeschstraat
ROTTERDAM, UTRECHT, LEIDEN, ZAANDAM,	Mariaplaats Botermarkt Damstraat	

*Hoogfijne Maatzaken
doch
geen tailleursprijzen*

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.
PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij
L. C. JACOBI, vh. Chef Firma J. F. CUYPERS,
Regentesselaan 123, bij Reg.pl. Tel. H. 1403
's GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

T. P. SCHUILING
DEN HAAG
VEENKADE 19 - TEL. 9391

Blikgroenten.
Vleeschwaren.
Soepen.

Sausen.
Pickles.
Jams.
Fruit.
Enz.

Verduurzaamde
..... Levensmiddelen

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Vleeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuis bezorgd.

Vraagt Prijscourant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

UITRUSTINGEN VOOR INDIE.
Geheel compleet
CIVIEL EN MILITAIR
GEBR VLES
Breestraat 177 LEIDEN.
Tel. Int. 393.

A. M. CORNELISSEN
Telef. 746 - ARNHEM - Steenstr. 83c

SANITAIRE INSTALLATIËN.
VERLICHTING
VERWARMING

Aanleg van Gas-, Water- en Electr. Leidingen.

eerste helft van dat jaar een aanvang met haar bedrijf heeft kunnen maken.

Ofschoon de uitvoer van phosphorzure kalk zeer gedrukt werd door het algemeen heerschend gebrek aan scheepsruimte, heeft de „Mijnmaatschappij Curaçao”, door de voortzetting van de ontginning der genoemde delfstof op groote schaal, geregeld aan zeer velen werk verschaft.

De regen viel vroeg in. Daardoor kwam ook op het land meer leven en beweging. De oogst van late gewassen is tengevolge van plagen van allerlei aard wel niet zoo goed uitgevallen als verwacht had mogen worden, maar de vroege gewassen hadden reeds voor hen, die zich meer uitsluitend op den landbouw toeleggen, verdiensten opgeleverd. Vroege mais, peul- en rankvruchten deden toch goede prijzen en maakten bij voorbaat gedeeltelijke of volkomen mislukkingen van late gewassen goed.

Tengevolge van den door die omstandigheden verbeterden economischen toestand nam de koopkracht der bevolking toe, hetgeen ook den handelstand ten goede gekomen is. Tot bevordering van het vertier op het hoofdeiland heeft voorts medegewerkt de vestiging aldaar van verscheidene vreemdelingen en van een aantal goed bezoldigde ambtenaren in dienst van nieuwe ondernemingen. Die omstandigheden, voorts de als gevolg daarvan toegenomen vraag naar verbruiksartikelen, en de voortdurende stijging van de prijzen daarvan en in het algemeen ook van al hetgeen uit het buitenland wordt aangevoerd hebben echter den levensstandaard belangrijk verhoogd, tengevolge waarvan alle arbeidsloonen zijn gestegen. In verband met dien voor de arbeidersbevolking gunstigen toestand behoefden slechts weinigen naar het buitenland te trekken om er werk te zoeken.

* * *

„Mount Pleasant”.

In de *Amigoe* van 2 Maart j.l. lezen wij onder dit opschrift:

„t Was jaren geleden, dat we deze sisalonderneming bezocht hebben; toen was dat grootbedrijf nog in zijn allereerste begin. Wat een verschil in die 5 à 6 jaren!

t Zijn nu onafzienbare velden, regelmatig onder sisal gebracht, meer dan 200 H.A. groot. Wat doen die heuveltjes het aardig met hun rechte dubbelrijen van diep groene sisalplanten. Sisal, sisal, overal waar het oog reikt, waar vroeger ondoordringbaar cactusbosch was. En nu is pas het vierde gedeelte der Plantage onder sisal, het bedrijf kan dus systematisch worden uitgebreid. Het ligt ook in de bedoeling der Onderneming ieder jaar 100 H.A. aan te planten.

Want de sisal groeit uitstekend op Curaçao, het gruisachtig heuvelterrein is daarvoor uitnemend geschikt; een proef van 5, 6 jaren heeft dat nu wel duidelijk bewezen.

De Administrateur der onderneming, de Heer Van Puffelen, bracht de Indische werkmethode hier over en zet de jonge plantjes in diepe plantgaten. Gruis kan men niet ploegen evenmin als de rots zelve, de eenige mogelijke bewerking van gruisgrond bestaat in het uithakken van plantgaten in regelmatige rijen.

Dat is ook de meest gewilde teelbodem voor de sisalplant, zij staat op gruisgrond het beste.

De oudste aanplant heeft reeds lang volrijpe bladen, die voor jaren al geoogst hadden kunnen worden ontvezeld. Maar bij gebrek aan de noodige machinerieën bleven die planten renteloos staan. Maar ze doorstonden veel droogte en schieten reeds peil, waaraan ze verder voor ontvezeling ongeschikt zijn, daar zij verdrogen en afsterven zoodra de jonge plantjes zich gevormd hebben aan den uitschietenden moederstam.

De oude planten geven echter het noodige plantmateriaal, waaraan op het oogenblik overvloed is.

Hoog tijd werd het derhalve om de ontvezelingsmachine te laten uitkomen en met de verwerking der sisal te beginnen. Een prachtmachine werd er besteld, waarvoor de fabriek ook in aanbouw is. Alles ziet er flink en degelijk uit. De Heer Van Puffelen ijvert met hart en ziel voor deze onderneming en beschouwt het als een persoonlijke eerezaak ze spoedig tot volle exploitatie te brengen. Wat hem zeer zeker binnen korten tijd zal gelukken.

De Vertegenwoordiger der Maatschappij, de Heer C. S. Gorsira J. P. Ez, die ons met den Heer Van Puffelen begeleidde, verheugt zich in het volle vertrouwen in de toekomst.

De Heer Gorsira heeft de onderneming van jongs af zien opgroeien en was persoonlijk getuige van de geregelde ontwikkeling van het Bedrijf. Zoo als de zaak nu wordt aangepakt, moet ze slagen, en belooft de sisalcultuur voor Curaçao een der mooiste ondernemingen te worden.”

* * *

Levensmiddelenvoorziening.

Hierover schrijft bovengenoemd blad:

„Het Gouvernement heeft den Bakkers aangezegd, dat zij van Maandag 25 Februari af slechts één broodje per persoon en per dag aan particulieren leveren mogen. De Heeren Bakkers zijn ook begonnen met tarwemeel en maïsmeel te vermengen en stellen reeds maïsbroodjes beschikbaar.

Onze actieve collega *Boletín Comercial* gaf een volledig overzicht van de landen waar tarwemeel te verkrijgen is. De slotsom klinkt nog al bevredigend. Vlak bij, in Venezuela, is tarwe in overvloed te verkrijgen.

We zullen nu wel zoo gauw niet zonder zitten. En zullen voortaan dichterbij zoeken, wat ons verder weg geweigerd wordt.

Zoo dwingt de Oorlog, wat meer praktisch te worden.

Zuivere Oorlogswinst!

Ook dit nog.

Verscheidene kapiteins kwamen met aardvruchten uit omliggende landen, die hier met graagte gegeten worden, en ook na den oorlog nog aftrek zullen vinden.

Ook bracht de *Boletín* het bananenmeel in herinnering. Dat kunnen we zelf maken door de bananen in reepjes te snijden en te drogen. Het brood van bananenmeel moet zeer smakelijk zijn.”

* * *

De *Curaçaosche Crt.* van 8 Maart j.l. meldt:

„Er is telegraphisch bericht ontvangen, dat de „Philadelphia” ons eenig tarwemeel zal brengen. Het schijnen eenige kleine partijen te zijn, te zamen ± 700 zakken, die sedert November a. p. besteld zijn geworden en waarvoor reeds eenigen tijd geleden van de Amerikaanse autoriteiten „licence” tot uitvoer was verkregen.

Ook schijnt het nu vast te staan, dat het s.s. „Volcanius” nog dezer dagen naar Argentinië vertrekken zal om tarwemeel voor Suriname en Curaçao te halen.

Met dit al moet nog de uiterste zuinigheid worden betracht, willen we niet eerlang geheel zonder brood zitten.

* * *

In tegenwoordigheid van vele genoodigden, waaronder de waarn. Gouverneur en verscheidene autoriteiten, heeft op 4 Febr. j.l. de tewaterlating plaats gehad van een nieuwen driemast-schoener, gebouwd op de werven van de Curaçaosche Handel-Maatschappij voor rekening van deze zelfde maatschappij.

De doop werd volbracht door Mevr. A. A. Boom, echtgenoot van den hoofd-Agent der K.W.I.M. in de volgende woorden:

„Ik doop deze schoener met den naam *Hollandia* ter herinnering aan het verre vaderland.

Moge hij vele voorspoedige reizen volbrengen en zijn vlag, zijn eigenaars en bemanning tot eer strekken.”

De „*Hollandia*” is gebouwd onder toezicht van den agent van het Bureau „Veritas”, die twee experts daarvoor heeft aangewezen en eenige dagen later heeft deze agent dan ook een telegram van zijne principalen ontvangen, waarin zij hem machtigen de „*Hollandia*” volgens de hoogste klasse te classificeren.

Den Heer Arnold Martijn, den bouwmeester, komt dus alle lof toe.

* * *

De Groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond hield 9 Maart j.l. in het gebouw van de Damesvereniging „Eendracht Maakt Macht” op den berg aan de Overzijde hare jaarlijkse algemeene vergadering, die door den Gouverneur bijgewoond werd. Tot de vergadering waren ook als naar gewoonte dames uitgenoodigd; het was dien avond een volle zaal.

De voorzitter, de heer C. S. Gorsira J.P.Ez., begroette de aanwezigen, die door hunne tegenwoordigheid blijk hebben gegeven van hunne belangstelling voor de vereeniging. Hij schetste in korte woorden de moeilijkheden, waarop het Bestuur had gestuit om sprekers te vinden, en bedankte namens de vereeniging de dames, die voor die vergadering een muzikalen avond, zuiver Hollandsch, op touw hadden gezet, en de damesvereniging, die het gebouw ter beschikking van de Groep had gesteld. De voorzitter bracht verder in herinnering de diensten door den heer Manuel aan de vereeniging bewezen. Hij wees op de verdiensten van het afgestorven bestuurslid, de heer L. van der Veen Zeppenfeldt, en van den vertegenwoordiger in Nederland, den heer C. Statius Muller, die wegens ziekte bedankte.

Nadat de secretaris, kapitein Bierman, verslag had uitgebracht van de werkzaamheden der Groep gedurende 1917 en op voorstel van den heer Welling het Bestuur besloot binnenkort een vergadering bijeen te roepen om enkele punten rakende de vereeniging te bespreken, brachten de dames Boom, Waterman, Kiës Möller en Bierman ten gehore een keur echt Hollandsche liederen, die zeer in den smaak vielen; de luide toejuichingen der vergadering-hielden niet eens op, toen de dames met liederen niet in het program opgenomen, aan den wensch van de aanwezigen gevolg gaven om zich nog eens te laten hooren.

Het „Wien Neerlandsch Bloed” en het laatste couplet van „Wij willen Holland houen” werden door de vergadering staande aangehoord.

De Groep zal ook dien avond in hare annalen opschrijven als een goed geslaagde.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

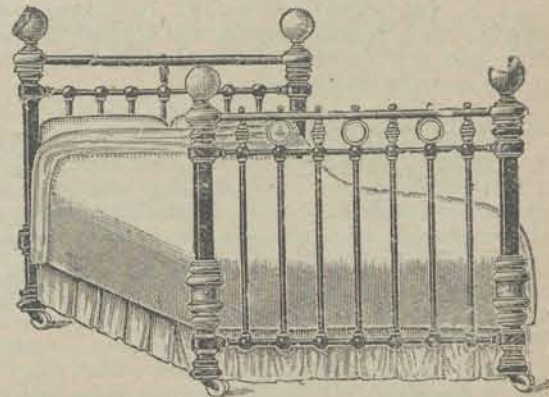
Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

T. B. VAN DER POL
Daendelsstraat 1c 's-Gravenhage
Telefoon 5785 H.

Vertrouwd adres van prima Rijkleding voor
Dames en Heeren
en Avondkleding.

Th. A. A. SIMONIS,
GROENMARKT 34, over de Prinsstraat.
TELEFOON 2535. DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.
Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

MAISON LUERS FRÈRES

HOPLEVERANCIERS

Paleisstraat 6 Amsterdam

UITRUSTINGEN

voor

TROPISCHE LANDEN

Eigen fabriek.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.

Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeeren van woningen.

Brood-, Beschuif- en Banketbakkerswinkel
van **J. J. MOOLENAAR.**
Tasmanstraat 134 's-Gravenhage.

Alle Artikelen verkrijgbaar der
KONINKLIJKE BROOD- EN BESCHUIFFABRIEK
LENSVELT NICOLA.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Neutraal? Naar aanleiding eener vervolgingszaak schrijft de *Kaem Moeda* o.m. 't volgende: Reeds meermalen hebben zowel Inlandsche als Europeesche persmensen de noodzakelijkheid betoogd, uit een oogpunt van rechtvaardigheid, artt. 66a en b van het Ind. strafwetboek en artt. 63a en b van het Eur. strafwetboek teniet te doen. Vele Inl. journalisten zijn er reeds het slachtoffer van geweest, als gevolg van hun reageren op artikelen der „Asmodee-pers”. Ook Eur. journalisten zijn wel eens op grond van genoemde artikelen vervolgd, wanneer zij naar hartelust den Inlander hadden vergeuisd. Wij voelen de zweep nog, waarmede *Mr. van Haastert* en *Asymptoot* ons striemden. Tevoren sloot *Themis*, gewoon zich boos te maken over de pennevruchten van Inl. journalisten, de oogen voor het geschrijf der blanke persmensen. De Inlandsche beweging, de open brief van het bestuur van *Boedi-Oetomo* aan den Landvoogd en de audiëntie, door den Landvoogd verleend aan den Voorzitter van de *Centrale Sarikat Islam*, hadden tot gevolg, dat *Themis* zich ook ten opzichte der Eur. pers anders begon te gedragen en onderzoeken instelde. De rechtbank overwoog evenwel, dat er geen sprake kon zijn van haatzaaien tusschen verschillende bevolkingsgroepen en de Eur. beleedigers werden tot verbazing van ons, Inlanders, vrijgesproken: „Gij zijt niet gehoord of gegriefd”, sprak de rechter tot het zachtste menschenras der aarde. De Eur. bladen ergeren zich, als de Inl. een artikel bevatte voor den Europeaan onangenaam, ook als zoo'n artikel slechts de bedoeling heeft zich te verweren tegen slagen, den Inlander door de „Asmodee-pers” toegebracht.

In verband met de Buitenzorgsche zaak zijn „ehrentfeste” Duitschers beschuldigd met de S. I. samengespannen te hebben tegen het Ned.-Indische gezag. De „Asmodee-pers” brulde: „bewijzen te kunnen leveren van de schuld van Keil e.s. en van die der S. I.”

Nu is gebleken, dat de geheele zaak in elkaar is geknutseld, dat vele getuigen valsche verklaringen hebben afgelegd. Dit zal den Hollander Mulder gansch niet aangenaam stemmen. „Ach, wat”, zoo schrijft het *Nieuws van den Dag van N.-I.*, „zijn zij vroeger omgekocht, dan zijn zij 't nu ook. Zijn er betrouwbare Inlandsche getuigen?”

Mag men op deze wijze generaliseeren? Het is een beleediging, niet alleen voor de Inl. bevolking, maar ook voor de Ind. Regeering. Komt Mulder hiervoor mogelijk voor den rechter, dan zal hij zeggen: „Dit is niet zoo bedoeld Edelachtbare!”

Bovengenoemd blad bespreekt ook de zand- en kiezelquaestie met Engeland en het Nipabericht, dat dertig Duitse schepen bij Lobith op weg naar België zijn aangehouden en naar Duitschland teruggestuurd, omdat zij een lading zand, kiezel en bazalt hadden. Zal Duitschland daar maar zoo het zwijgen aan toedoen? zoo vraagt de Inlandsche politicus?

Inl. Kinderarbeid en Leerplicht. Verscheidene suikerfabrieken — alzoo de *Oetoesan Hindia* — nemen Inl. knapen als koelies aan, die niet ouder zijn dan 14 jaar en dagelijks elf uur achtereen arbeiden voor een dagloon van 15 à 25 cent. De gevolgen hiervan zijn: Er bezoeken minder leerlingen de Inl. 2e klaskolven dan anders het geval zou zijn; die knapen doen geen kennis op van landbouw; die knapen worden belemmerd in hun lichamelijke ontwikkeling; er komen wel eens ongelukken voor, als de knapen nachtdienst hebben; zij overwerken zich jong en zijn op lateren leeftijd op; door hun dagelijkschen omgang met volwassenen worden de knapen ruw van manieren en taal.

Orsaf, de schrijver van het artikel, wenscht een wet op kinderarbeid.

Men ziet, het is hier een arbeidersvraagstuk — alzoo de *Bintang-Soerabaja*, een Maleisch-Chineesch blad — gestoken in een Javaansch pakje. Hoe zou het met den Inl. knaap gesteld zijn, als hij voor zijn ouders veld of tuinarbeid verrichtte? Maar 't is waar ook, *Orsaf* vraagt een wet op kinderarbeid en mischien ook een leerplichtwet.

Aan den Islam gehecht. Te Bandong zal, zoo schrijft de *Kaem Moeda*, een cursus opgericht worden voor Inl. meisjes. Onze aanvankelijke blijdschap hierover maakte echter hand over hand plaats voor een gevoel van teleurstelling, nu wij weten, dat deze cursus tot stand zal komen door den heer *Borst*, den Bandongschen zendeling.

Zal op dien cursus ook onderwijs gegeven worden in den Christelijken godsdienst? zoo vraagt schrijver. Het ligt voor de hand. De onderwijsinrichting zal immers een zendingsschool wezen voor Soendaneesche jonge dochters? Welk ondericht staat er verder op het leerplan? Het batikken, anders niet. Wat zou het dan nog? Wij hebben er het schoolgeld voor over, als er maar onderwijs genoten wordt, zal men mischien zeggen. Welke school trekt in deze tijden van onderwijsdrang geen leerlingen? Ook de school van den heer *Borst* heeft kans vol te loopen, vooral als er onderwijs gegeven wordt in de Nederl. taal, zij het ook zuinig.

Zooals bekend, heeft de Bandongsche vereeniging „*Madjo Kamoeljan*” reeds een batikcursus opgericht, ondergebracht in de woning van *Partadivedja*,

onderwijzer in de Soendaneesche taal aan de Opleidingsschool. De vrouw van dezen onderwijzer leidt den cursus. *Partadivedja* is „*kijahi*” evenals *Borst*, maar in de Mohamedaansche leer, in onzen godsdienst. Aan welken van deze twee godsdienstonderwijzers is het onze plicht de voorkeur te geven?

Aan de kweekschool te Probolinggo wordt ook godsdienstonderwijs gegeven en wel door *Kijahi Soemo* te *Kampongdjati* op kosten der leerlingen, die zelf om dit onderwijs hebben verzocht, schrijft de *Oetoesan Hindia* en laat hierop volgen: Als nu de leerlingen ook elken Vrijdag geregeld naar de mesdjid gaan, verdienen zij nog meer lof.

De *Tjahaja Islam* en het S. I.-comité te Soerabaja dat den godsdienstzin verhoogen wil, hebben in het gebouw „*Madjerasah Nahdlatuethawan*” een avondcursus geopend met 160 leerlingen, zowel jongelieden als volwassenen, onder leiding van *Hadji Mas Mansoer (Oetoesan Hindia)*.

In *Bandjarnegara* bloeit de Islam door den ijver der S. I., inzonderheid door de werkzaamheid en toewijding van haar leider *Hadji Hasan (Oetoesan Hindia)*.

De *Bekelbond* heeft in December Ao. Po. tot den regent van *Bandjarnegara* het schriftelijk verzoek gericht, de wekelijksche conferenties niet meer op Vrijdag te stellen, omdat de meeste *Bekels* dien dag hun godsdienstplichten wenschen na te komen. Het rekest is door den regent met een gunstig advies doorgezonden. (*Oetoesan Hindia*).

In zijn Zaterdagse causerieën (Iseng-iseng hari Saptoe) van de *Kaem Moeda* schrijft *Kèok* o.a.: „Een goeroe heeft mij geleerd, dat al wie een *Moslim* valsch beschuldigt, een *Kafir* (ongeloovige) is. Iemand te *Karangpoetjoeng (Bandjar)* heeft een hekel aan de S. I. en lastert haar. Hij zegt: Wie lid der S. I. wordt, zal door den profet worden uitgestooten. *Hadji Ismail S. I.*, voorzitter te *Manondjaja*, heeft een aanklacht ingediend tegen den lasteraar.”

S. I. De *Tjamat* van *Soekaradja (Tasikmelaja)* schijnt niet te weten, wat de S. I. eigenlijk wil. Hij is wel geen S. I.-er, maar die naieve onwetendheid... De *Loerah* van *Lewitoeah* bracht bij den *Tjamat* voor, dat *Kijai Atib*, inwoner van zijn dessa, zijn verzoek om toewijzing van gronden behandeld wenschte te zien. Toen den *Tjamat* was medegedeeld, dat *Akib S. I.* lid is, zei de ambtenaar, dat het behandelen van *Akibs* verzoek niet zijn plicht was, maar op den weg lag van den *Pangoeroes* (leider) van de S. I. en gaf den *Loerah* ten slotte den raad zich niet met S. I. zaken in te laten. Op een anderen keer rapporteerde de *Loerah* den *Tjamat*, dat de politiedienaar van de *dassa Lewitoeah* ontslag had gevraagd en stelde het onder-districtshoofd voor, zekeren *Anaredja* in aanmerking te brengen voor de vervulling der vacature. „Is hij lid van de S. I.?” vroeg de *tjamat*. Op het bevestigend antwoord van der *Loerah* hernam de *Tjamat*, dat aan een S. I.-er geen landsbediening kon worden opgedragen. De *Loerah* gaf af. (*Kaem Moeda*).

WAT DE CHINEES VERTELT.

Hindia Poetra. Door de hooge papierprijzen en de gebrekkige communicatie tusschen Nederland en de Koloniën, verschijnt dit in Nederland uitgegeven orgaan van Indische (Inlandsche) studenten in Nederland zeer ongeregeld, verneemt de *Pewartja Soerabaja* uit de *Neratja*. Het zijn geen financieele bezwaren, die het geregeld uitkomen der *Hindia Poetra* beletten, wordt verder opgemerkt. Het blad heeft geen politieke kleur. Eenige lezers betreuren dit, onder wie *Abdoel Moeis*. Men hoopt, dat *Hindia Poetra* de S. I. spoedig steunen zal en daartoe in het Maleisch zal worden geredigeerd. Het aantal lezers zal dan groter worden. De redactie van het blad, in de eerste plaats *R. M. Soewardi Soerjaningrat*, vindt den tijd gekomen, dat ook de Inl. studenten in Nederland een werkdadig aandeel moeten nemen aan de Inl. beweging.

Wraak. Op den avond van 18 November Ao. Po. was de *loerah* van *Kalitapen (Wonosobo)* in de langgar (bedehuis) aan het bidden. Een dessagenoot, *Hadji Soekoer*, kwam het bedehuis binnen en deed, alsof hij naast den *loerah* zijn gebeden wilde doen, doch hieuw met een sabel den biddenden *loerah* in den nek, zoodat het hoofd er bij hing. De heilige moordenaar liep daarop naar de woning van den *loerah* en gaf den zoon van het dessahoofd een houw in den nek; de jonge man viel dood neer. Hierna liep de *hadji* naar de *langgar* terug en trof er de vrouw van den vermoorden *loerah* aan. Ook zij werd door den woestaard afgemaakt. Toen hieuw hij de hoogst zwangere schoondochter van den *loerah* in stukken en verwondde het dochttertje van het dorpshefde levensgevaarlijk. Het gelukte de politie eindelijk den moordenaar levend te vangen. Het is om er kippenvel van te krijgen! Zoo schrijft de *Bintang Soerabaja*, die er verder maar niet in beschouwingen over treden zal.

De Indië-Weerbaar-Motie. De *Warna Warta* zegt: Men herinnert zich de verschillen tusschen de S. I. van Semarang en de *Centrale S. I.* hierover, waarvan de Semarangse S. I. intrekking wenschte. De

HEEREN MODE-ARTIKELEN.
HOEDEN.

E. Jonkhoff

HEERESTRAAT 12 - GRONINGEN - TELEF. 1083.

Fa. A. & B. SCHMEINK
Spuistraat 256 - AMSTERDAM - Telef. N. 200
Fabriek van Chirurgische Instrumenten.

Operatiemeubilair, Verplegingsartikelen.
Kunstledematen, Bandages, enz.

J. v. MOORSEL

Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte
Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Spiegelfabriek en Kunsthandel. — Ecadrementen in
alle genres. — Speciale Inrichting voor Vergulden.

PH. DE VOGEL

OOSTERSTRAAT 45 - Tel. 365 - GRONINGEN

Kunstzaal met doorlopende Tentoonstelling van
Schilderijen, Etsen en Gravures.

AUTOMOBIEL-TECHNICUM

Charlotte de Bourbonstraat 63—65. 's Gravenhage
Directeur: G. F. STEINBUCH e.o. ing., Corn. Speelmanstraat 42. Tel. 204.

Cursussen voor Automobilbestuurders, voor
Chauffeurs en voor Reparatteurs.

Prospectus op aanvraag.

Bij voldoende deelname speciale DAG- of AVOND-
cursussen te organiseren voor verlofgangers.

J. FONDERIE Jr. Kort Achterom No. 17,
(achter de Veenestr.)
's Gravenhage, Tel. 6102. - Gevestigd sedert Ao 1839.

Specialiteit in: STAALWAREN.
Grote sortering in TAFEL- en DESSERTMESSEN
ZAKMESSEN, SCHEERMESSEN,
SCHEERAPPARATEN SCHAREN.

Toko Samoea Ada

Firma H. C. MORSINK Ezn,

Hobbemastraat h. P. C. Hooftstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Samballans, Kerrie-djawa, Boemboe-
Boemboe, Ketoembar, Sereh, Assem,
Kloek's, Kemiris, Laksa, Soeoen, Trassie,
Knuffook, Tempeh, Koenjiet, Tjabé Rawiet,
Koeping Tikoes, Sedap Malem, Djaié, Agar-
Agar, Oedang Kring, Ikan Spat, Ikan Terie,
Telor Troeboek, Wadja's, Zeven, Koekoe-
sans, Rijstlepels, Witte en Roode Rozen-
siroop, Selassie, Assemkoekjes, Beko-Beko,
Tengteng-Widjen, Sarongs, Slendangs, Kap-
stokdoeken, Kleedjes, enz.; Batikstoffen
(per el), Jap. en Chin. Curiosa.

Adverteeren doet verkoopen.

bestuursleden van de *Centrale S. I.* waren onbeschaamd genoeg te verklaren, dat zij gezamenlijk zouden aftreden, indien het *S. I.* congres te Batavia met het voorstel der Semarangische *S. I.* meeging. Uit dit geschil hebben eenige *S. I.*-ers nuttige leering getrokken, maar de argelooze medelopers van de *Centrale S. I.* zijn niet wijzer geworden, en er zijn er velen. Het gevolg hiervan is geweest, dat het congres te Batavia zich vóór de *Centrale S. I.* verklaard heeft, terwijl men heel goed weet, dat de militie de Inlandsche bevolking ten vloek zal zijn. Maar nu kent men de geheime roerselen der *I. W.* menschen en weet, dat het den Kalief *Labberton* te doen is om een zetel in den Volksraad; en nu eerst snappen de medelopers der *Centrale S. I.*, dat zij willooze, domme werktuigen geweest zijn van hun leiders. Nu eerst beseffen de goedgelovige *S. I.*-ers, welke rol *Tjokroaminoto* gespeeld heeft, nu hem de betrekking toegezegd is van adjunct adviseur voor Inlandsche zaken op een maandelijksche bezoldiging van f 500 met Soerabaja als standplaats. Vooruit, likt er lustig op los! Wisten de *S. I.*-ers dan niet eerder, dat zij *Tjokroaminoto*, *Hasan bin Semet*, *Tjokrosoedarma* en *Djojoenediro* niet noodig hebben? Wij hopen van harte, dat zij nu zelfstandig hebben leeren denken, en dat ons artikel hen onontvankelijk gemaakt heeft voor het zoete gefluit van de vogelaars der Regeering.

De *Oetoesan Hindia* geeft hierop het volgende antwoord: Wie nadenkt, beseft, dat dit artikel gevloeid is uit de pen van een schrijver, die even dom als onnoozel moet wezen. Wat *Mas Tjokroaminoto* als *Sarikat Islam*-leider is, behoeft niet in herinnering gebracht te worden. Men pleegt van hem te zeggen, dat hij in Ned.-Indië gehoorzaam wordt, als was hij de Gouverneur-Generaal. Zal een *Tjokroaminoto* zich laten omkopen met f 500 's maands? Rijk is hij niet, maar is zijn geestkracht, zijn talent geen miljoenen waard? De *Warna Warta* is een Chineesch blad en tracht dus de belangen der Chineezers te behartigen. De Chinees begrijpt, dat de militie hem last zal veroorzaken en offers zal vragen. Hij doet nu alle moeite om de invoering der militie tegen te gaan.

Anti-gelijkstelling. De met Europeanen gelijk gestelde Chineezers — zoo gaat het blad verder — hebben en bloc intrekking gevraagd van hun gelijkstelling en hopen zich op deze wijze te onttrekken aan de verplichtingen, die de militie hun anders zal opleggen. De geldkoningen aanvaarden dus alleen de lusten en niet de lasten van hun hoedanigheid (marea soeka makan mangka, tetapi ta' soeka dapet poeloedarja = (zij willen wel van het vleesch van de nangka eten, maar het dikke slijm lusten ze niet). Wij, Inlanders, zullen met drang vragen militieplichtig te zijn. Maar wij zullen voorwaarden stellen. Gaat men op deze voorwaarden niet in, dan zullen wij den militieplicht met kracht van ons afzetten. Dit is juist het markante verschil. De Chinees zegt: „Hier moedertje, alle koekjes geef ik je terug. Hoef ik nu niet naar den leelijken dokter?” De Inlander, neen, de *S. I.* zegt: „Als ik naar dien leelijken dokter wil, moedertje, krijg ik dan koekjes van je?”

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

De kamp om Japan's interventie.

De Neue Oriënt van 24 April wijdt aan het vraagstuk van 't ingrijpen van Japan in Siberië beschouwingen, waaraan 't volgende ontleend is.

De illusie is voor de entente verloren. In 't hoogerhuis heeft de Japanse regering de verklaring afgelegd, dat zij geen reden heeft voor een Duitsch binnendringen in Siberië beducht te zijn. Maar met 't verdwijnen van de verwachting is aan 't ontstaan er van toch geenszins alle betekenissen ontnomen, de geschiedenis ervan is daarentegen juist zeer belangwekkend, al loopt zij slechts over korten tijd.

Na 't mislukken van 't door Kerensky beproefde offensief drong Frankrijk sterk aan op deelnemen van Japan aan den eigenlijken oorlog. Toen de Bolsjiwki in Rusland de bovenhand kregen, werd 't spoedig duidelijk dat van die zijde geen daadwerkelijke steun meer te verwachten zou zijn, kort nadien begonnen Engelse bladen, in September en October 1917, voor 't eerst ook over medewerking van Jap. strijdkrachten te spreken.

De positie der entente verergerde en geleidelijk stemden de Italiaansche en de Amerikaansche bladen met de wenschen van een optreden van Jap. in Siberië in, als 't niet in Europa zelf tot meedoen kan komen. Jap. zou daarvoor natuurlijk op een vergoeding kunnen rekenen.

Sedert December 1917 volgden de berichten elkander spoedig op, volgens welke J. tot ingrijpen bereid zou zijn, ja zelfs reeds tot begin van uitvoering gekomen was. De landing had reeds tot een overwinning geleid. De gegevens waren zoo stellig en bleven zoo hardnekkig aanhouden, dat 't Jap. ministerie 't noodig oordeelde een openlijke verklaring er tegenover te stellen. De poging was er, volgens de Neue Oriënt op gericht, met behulp van J. militaire macht in Rusland weer een regering aan 't roer te brengen, die de entente welgezind was, ja misschien werd wel aan een Czaristische politiek gedacht. Deze beweging zou in Oost-Siberië haar uitgangspunt moeten vinden.

Toen dit plan mislukt bleek, kwam Engeland met een ander te voorschijn. Amerika zou troepen in Wladiwostok laten landen. 't Was in dezen tijd dat de pers verhalen wist te geven van gevechten en onzekerheid van de vreemden in Wladiwostok, de Amerik. consul aldaar vroeg de uitzending van militaire hulp. De J. regering

heeft tegen dit voornemen een ernstig protest ingediend, waarbij zij als haar standpunt aangaf, dat J. alleen de vrede in 't verre Oosten weet te verzekeren en daarvoor verantwoordelijk wenschte te zijn. Intuschen had de oorlog in 't westen van Europa de Engelsen een krachtigen houw toegebracht. Zij slikten de J. pil.

De schr. wijst er dan op dat nog niet voldoende wordt ingezien hoe voordeelig de oorlog voor J. is, en dat 't zich dit voordeel niet zal laten ontnemen door voor-spiegelingen van zijn bondgenooten.

De J. uitvoerhandel is van 118 miljoen P. S. in 1914 gestegen tot over 260 miljoen in 1917, en is van een passief van + 9 miljoen op een actief van + 70 miljoen gekomen. De J. scheepvaart-ondernemingen keerden in de laatste jaren 70 pCt. dividend uit. De goud-voorraad is meer dan verdrievoudigd, de buitenlandsche schuld is voor een groot deel teruggekocht, 2,5 milliard mark is tegen hooge interest aan de geallieerden geleend. Deze vooruitgang, die zonder voorbeeld in de geschiedenis is, neemt nog in betekenis toe omdat hij tegenover de verarming der andere groote mogendheden staat. Intuschen versterkt J. tevens zijn militaire positie, algemeen wordt aangenomen dat 't zich in staat maakt om verreikende krijgsovertochten, zonder bedenkelijken invloed op zijn financieele stelling, te kunnen voeren.

Waarom zou J. zich in een Siberisch avontuur begeven? 't Is wel aan te nemen, dat 't de nabuurschap van een bolsjewikisch Rusland met den aankeve daarvan niet aangenaam zal vinden. Maar J. heeft niet gevreesd om zelf in China mee te werken om er socialistische begrippen ingang te doen vinden en Siberië lijkt bovendien wel 't gedeelte van Rusland, dat zich 't allerminst eigent om bolsjewikisch radikaal te worden gemaakt. De moeilijkheden, welke J. ondervindt om in Korea en Mandschoerei in te leven, zullen 't niet begeerig maken naar 't bezit van Siberië. 't Zou dus een zuivere liefde dienst moeten worden ten opzichte der entente.

Ook van entente-zijde is echter 't denkbeeld niet eenstemmig geprezen om J. in Siberië de vrije hand te laten. Eensdeels vreest men daarvan voor de toekomst een te groote machtsuitbreiding, anderdeels verwacht men daarvan een rem voor de democratisering van Rusland. J. heeft in 't verre Oosten reeds een enorme machtsuitbreiding gekregen, door de inbezitting van de Duitsche koloniën, door vermeerderde relatien in Indië en Australië (ook door de opening van 't Panamakanaal), wie met de toekomst rekent moet verdere uitbreiding niet in de hand werken. Ook voor 't behoud van den vrede is dit in 't oog te houden. 't Mislukken van de pogingen om J. tot een actie te bewegen is ook voor een deel toe te schrijven aan het verzet van Amerika.

Is 't optreden van J. hierdoor ten volle uitgesloten? Den 25en Maart heeft minister Motono in 't J. parlement verklaard, dat 't voornemen hiertoe niet bestaat, worden groote belangen van J. bedreigd dan zal 't weten te handelen, maar een Siberische expeditie zal in geen geval tegen 't Russische volk gericht zijn, niet als vijand, maar als vriend (vermoedelijk is bedoeld, in den trant waarop Duitschland in Oekraïne en Finland optreedt). Zoo is ook de landing in Wladiwostok te beschouwen, waar een Jap., Engelsche en Amerikaansche politiemacht van onbeduidende sterkte de rust verzekeren.

De dag zal, volgens den schr. komen, dat groote krijgsmachten in 't verre Oosten tegenover elkander zullen staan en zij die nu geallieerd zijn zullen dan niet aan één zijde staan.

Verplaatsing van den Nederl.-Indischen export.

Aan een rapport van Mr. H. H. A. van Gijland Oosterhoff, secretaris van 't Comité tot regeling van het toezicht op den in- en uitvoer in Ned-Indië ontleenen wij een zinsnede die in deze rubriek wel een plaats mag vinden

Hoe zich tijdens den oorlog verplaatsing heeft voorgedaan van den Indischen export ten opzichte van Europa naar de Vereenigde Staten van N. Amerika blijkt uit het volgende.

In 1916 vervoerde Indië met schepen van de „Nederland”, „Rotterdamsche Lloyd” en „Oceaan” naar Europa 369000 last, naar Amerika 52.500, in 1917 bedroegen deze cijfers resp. 87000 en 39700 last. In 't dienstjaar 1913-1914 werd voor een waarde van 5,2 miljoen dollars uit Indië naar de Ver. Staten uitgevoerd; over 1916-17 steeg dit bedrag tot 62 miljoen d. In dit alles ligt eene groote bedreiging. Men moet natuurlijk niet trachten tegen te gaan, dat op natuurlijke wijze nieuwe afzetgebieden voor onze koloniale producten worden gevonden, maar wel moet bijzonder worden gewaakt tegen 't gevaar, dat de Nederlandsche markt na den oorlog ontbloeit zal zijn van Indische producten, waaruit een groot nadeel voor 't moederland zal voort-spruiten. Amsterdam en Rotterdam, die proefondervindelijk bewezen hebben geschikte markten voor een veelzijdigen afzet te zijn, behooren als markten van Indische producten behouden te blijven; eene verlegging daarvan zou een slag zijn voor de nationale welvaart, die Nederland in een van de belangrijkste bronnen van zijn bestaan op zijn gevoeligst zou treffen, doch ook op Indië, welks belang bij een krachtig Nederlandsch nationaal bestaan wel niemand zal willen ontkennen, zijn weerslag zou doen ondervinden. Het is aan ingewijden voldoende bekend, hoe gaarne men de tabaksmarkt naar New-York zou overbrengen.

Tot zoover de aanhaling uit de uitvoerige beschouwingen van den heer van Gijland Oosterhoff, er kan hierin inderdaad een gevaar liggen dat ons uit verre landen bedreigt, en dan niet alleen uit Amerika. Ook in andere landen is men belust op 't voeren der Indische productie langs banen, die buiten ons land zullen loopen.

Hotel de Oude Doelen

In het groote Restaurant Maaltijden volgens de Kaart en tegen vaste prijzen:

Lunch f 3.= per couvert
Diner Concert. . . f 6.= idem.
Souper Concert f 3.= idem.

„CAFÉ CONCERT”
Café Complet. f 125 p. p.
DE DIRECTIE.

„HUIZE ZEELANDIA”
Pension van Statenlaan 100
den 1sten Rang. DEN HAAG.
Telefoon Schev. 2231.
PRIMA REFERENTIËN. BILLIJKE PRIJZEN.
Aanbevelend, Mevr. J. KOOPMAN.

Hotel Paulez,
Korte Voorhout :-: Den Haag.
Iederen namiddag van 3.30 tot 5.30 uur
Afternoon-Tea-Concert.
DE DIRECTIE.

Tel. Interc. H. 447.

Hotel de Bellevue
Bezuidenhout 15
's GRAVENHAGE

Restaurant „DE TWEE STEDEN”
DEN HAAG.
Dagelijks
Diner- en Thé-Concert.
Lunch f 2.50 - Diner-Concert f 4.- - Thé complet f 1.-.

Grand Hotel Restaurant
„Central”
De meest bekende Inrichting der Residentie.

American Hotel - Amsterdam
Hotel en Café-Restaurant le Rang.
Schoonste Ligging - Moderne Inrichting
Electrische Verlichting - Centrale Verwarming
Electrische Personenlift
Omnibus aan 't Station - Matige Prijzen
A. W. VOLMER, Directeur.
Tel. Interc. 4737. Code 5th Edition A. B. C.

C. P. MEIJS Lzn.,
Prins Willemstraat 2-4, SCHEVENINGEN, Tel. Sch. 652
FABRIKANT VAN
Hotel-Restaurant-Fornuizen
Nieuwste systeem. Attesten ter inzage.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Ingenieur.

In aansluiting bij de beschouwingen van den ir. A. Plate, getiteld „Het uitbreidingsplan der Indische gemeenten” in de Ingenieur van 20 April j.l. bevat het jongste Nr. van dat weekblad een artikel van ir. W. Elenbaas, getiteld „Het Semarangse heuvelplan”.

Adatrechtbundels.

Als uitgave van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, verschijnt eerst-diaags een door de commissie voor het adatrecht bewerkte „Adatrechtbundel” de 15e. Al het daarin verzamelde heeft betrekking op de eilanden Bali en Lombok, waar het inheemsche rechtswezen zoo totaal afwijkt van dat op de andere eilanden van den Archipel.

De Planter.

Het Nr. van 15 Januari j.l. bevat onder het opschrift „Een gezellige recapitulatie” een overzicht van de aanslagen door koelies op assistenten in het jaar 1917, waaruit blijkt dat in genoemd jaar twee en dertig aanslagen zijn geconstateerd (waaronder één moord).

Ten opzichte van de vorige jaren wijst de door de redactie bijgehouden statistiek uit:

- 1912: 40 aanslagen (waaronder één moord);
1913: 41 aanslagen (waaronder één moord);
1914: 32 aanslagen (waaronder twee moorden);
1915: 26 aanslagen (waaronder twee moorden);
1916: 34 aanslagen (waaronder drie moorden);
1917: 32 aanslagen (waaronder één moord).

In het zelfde Nr. leest men nog dat het Weekblad voor Indië een aan de rubbercultuur gewijd nummer het licht heeft doen zien.

De recensent kan er geen genoegen mede nemen dat dit speciale rubber-nummer zich tot Java bepaalt; middels woord noch beeld is zelfs ook maar gewag gemaakt van zoiets als het ter Oostkust van Sumatra bestaande van een rubberbedrijf, waarin aan kapitaal het peul-schilletje van 'n honderd vijftig miljoen gulden is belegd.

Weder een nieuw onderwijs-orgaan.

Binnenkort, aldus de Java-Bode van 12 Januari, verschijnt het eerste nummer van het nieuwe onderwijsblad Nieuw Leven, halfmaandelijksch tijdschrift voor opvoeding en onderwijs, uitgegeven door het Ned.-Indisch Onderwijzers-Genootschap.

Uit Zendingsperiodieken.

De Macedoniër (Nr. van 1 Mei) bevat o.a.: Motieven tot het Christendom, door D. Pol. — Soemba, door K. D. Wielenga (vervolg der historische beschouwing; schr. behandelt thans de periode 1889—90: Civiel-Gezaghebber M. Th. de Korte). — Uit mijn Camera, door H. Dijkstra.

In het Mei-Nr. van de Annalen van het Missie-huise Tilburg: Echambee, door Pr. P. Vertenten. — Keieesche smeden, door Pr. H. Geurtjens (met ill.). — Brief van Pr. L. Nieuwenhuis (over het godsdienstig leven enz. van de Tenimbareezen). — Missie-actie in Ned.-Oost-Indië. Wat anderen doen (vervolg).

Maandblad der samenwerkende Zendingscorporaties. Het Nr. van Mei bevat o.m.: Een oordeel over de opwekking op Nias. — In memoriam Ds. M. A. Adriani (oud-Director der Utrechtsche Zendings-Vereeniging). — In memoriam J. A. T. Schwarz (oud-zendingeling van het Ned. Zendinggenootschap, in den ouderdom van 82 jaar te Soerabaja overleden), door J. Louwerier.

In- en Uitvoer.

V. d. W. vervolgt in Nr. 19 van In- en Uitvoer zijn artikelenreeks over het eiland Sumatra. De schr. vermeldt thans een en ander van den mijnbouw, om te besluiten met een overzicht van den handel.

Publicaties Ned.-Ind. Landbouw-Syndicaat.

In afl. 1 van den 10en jaarg. (1918), vindt men, achter de Notulen van verg. der planters-ver. Semarang-Kedoe als Bijlage eenige belangrijke onderwerpen, afgedrukt als: Een en ander over de gramang-mier, door A. H. Meyer. — Reisindruckten uit den Oosthoek (in verband met de cultures aldaar), door Dr. Roepke. — Heeft tusschen aanplant in Hevea-tuinen invloed op de latere productie? door D. Mac Gillavry.

Proefstation voor Thee.

No. 46 dezer publicatie handelt uitsluitend over Helopeltis-bestrijding in theetuinen, vervat in de volgende bijdragen: Voorwoord, door Dr. Ch. Bernard. — Helopeltis-bestrijding op een onderneming in de Djampang, door Dr. Ch. Bernard. — Moeten wij Helopeltis bestrijden? Is dit loonend? door A. Zeehandelaar. — Het uit-zwavelen van zwaar aangetaste tuinen, door W. A. E. A. Canter Visser.

No. 47 bevat korte beschrijvingen van de theeplant, theecultuur en theebereiding in Fransch Indo-china (door Dr. C. P. Cohen Stuart); Ver. Staten van N.-A. (door Dr. Ch. Bernard); Natal (door Dr. J. J. B. Deuss); Britsch Nieuw-Guinea (door Dr. Ch. Bernard).

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

No. 3 en 4 van den 8en jaargang bevatten een beredeneerd overzicht van den productenhandel op Java gedurende het vierde kwartaal van 1917.

Verder wordt in No. 5 medegedeeld dat verschenen is Nr. 1 der publicaties in 1918 van de Afdeling Nijverheid en Handel te Buitenzorg, onder den titel van Importer's Directory of the Netherlands East-Indies (Second edition).

De Volksraad.

Ter drukkerij „De Verwachting” te Batavia is verschenen een geschrift over „De Volksraad”, door Mr. C. C. van Helsingen Jr. In het eerste en tweede hoofdstuk vindt men eene historische toelichting omtrent de wording, enz. van den Volksraad. Het derde hoofdstuk vormt de „practische handleiding”.

De Banier.

Het Nr. van 25 Jan. j.l. bevat een belangrijke beschouwing van Mr. C. C. van Helsingen Jr. over de verkiezing van Abdul Riva'i tot lid van den Volksraad. Deze is „met Europeanen gelijk gesteld”, doch als inlander gekozen, wat waarschijnlijk tengevolge heeft dat hij niet als zoodanig zitting kan en mag nemen.

Cultuur van het suikerriet.

Bij J. Waltman Jr. te Delft verscheen een brochure (overdruk van een jaarboek als anderszins?) getiteld: De economische cultuur van het suikerriet. Grondbewerkings-, bemestings- en irrigatieproeven, aan het Proefstation voor Suikerriet te Pernambuco verricht, alsmede aanwijzingen tot het aanleggen van bibittuinen tot het kweken van krachtige rietsoorten, door E. de Waal.

De in dit geillustreerde boekje beschreven proefnemingen werden, zooals uit dezen titel blijkt, in Brazilië en niet op Java gedaan, zij zijn echter aan de daar heersche omstandigheden getoetst; en daar de aangevonden handelingen niet tegen bestaande toestanden indruischen, kijkt eene proefneming op Java zeker aanbevelenswaardig.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 19: Overheidsmaatregelen inzake productie van waardevol plantenmateriaal in Oost-Indië, door Dr. A. L. Hagedoorn. — De cacao-cultuur van Bahia, door A. D. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken.

Nederl. Handel-Maatschappij.

Gestort Kapitaal f 60,000,000.-
Statutaire Reserve 11,595,462.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in het Oosten: Batavia, Soerabaja, Samarang, Bandoeng, Weltevreden, Cheribon, Tegal, Pekalongan, Djember, Solo, Djokjakarta, Tjilatjap, Padang, Medan, Tebing-Tinggi (Deli), Langsa, Kotaradja, Palembang, Telok-Betong, Pontianak, Bandjermasin, Makasser, Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken. — Consignatiecontracten met Cultuurondernemingen. — Verkoop van Producten.

„DE GLOBE”, Maatschappij van Verzekering op het Leven (zonder of met geneeskundig onderzoek), tegen Invaliditeit en Ongelukken. Goedgekeurd bij Koninklijke Bestuiten. Maatschappelijk Kapitaal ÉÉN MILLIOEN GULDEN. Gevestigd: 's-GRAVENHAGE, Plaats IIa.

NEDERLANDSCH-INDISCHE ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

Agentschap: 's-Gravenhage, Prins Hendrikplein 14

BELAST ZICH MET ALLE MOGELIJKE BANKZAKEN.

SAFE-DEPOSIT.

HYPOTHEEKBANK voor AMERIKA

Directeur: H. S. GRATAMA Jzn. DEN HAAG.

5 0 / 0 PANDBRIEVEN na 10 jaar opvorderbaar à 100 %. Verkrijgbaar tegen Beurskoers.

Nederlandsche Lloyd - Amsterdam

OPGERICHT A° 1853.

Maatsch. Kapitaal f 4,000,000.-. Reserven f 2,072,959.-

Hoofd-Directeur: J. TER MEULEN.

Brand- en Inbraakverzekering.

Kantoor voor Zuid-Holl.: Stationsweg 27, 's Gravenhage. Directeur: B. JANSEN.

Rotterdamsche Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 66.000.000.-

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Table with 3 columns: Boompjes, Rokin, Mauritskade. Lists various branches and locations.

Handelscredieten.

Voorschotten in rekening-Courant.

Deposito's.

Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.

Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereeniging

Kapitaal en Reserven f 6,900.000.-

Hoofdirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Table with 3 columns listing various branches: Alkmaar, Amersfoort, Apeldoorn, Arnhem, Assen, Barneveld, Bodegraven, Boreulo, Boskoop, Coevorden, Culemborg, Delft, Den Burg (Texel), Deventer, Doetinchem, Dokkum, Dordrecht, Drachten, Ede, Franeker, Geldermalsen, Gouda, Gorinchem, Grono, Groningen, Haarlem, Harlingen, Heerenveen, Helder (den), Hengelo (O.), Hoogeveen, Hoogezand, Katwijk, Leeuwarden, Leiden, Lochem, Meppel, Middelburg, Oostburg, Purmerend, Schagen, Schoonhoven, Slidrecht, Sneek, Stadskanaal, Terneuzen, Tholen, Tiel, Uithoorn, Utrecht, Veendam, Veenendaal, Vlissingen, Wildervank, Woerden, IJmuiden, Zeist, Zierikzee, Zutphen, Zwijndrecht.

DISCONTEEREN EN INCASSEEREN WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND

MEIJER & Co.

Commissionairs in Effecten.

Rokin 55 Amsterdam

SPECIALE AFDEELING INCOURANTE FONDSSEN.

Vraag en aanbod van Indische Fondsen.

Vertegenwoordigd te 's-Gravenhage.

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage

IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.

Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.

COUPONS. REK.-COURANT.

BLOM & VAN DER AA

ASSURANTIËN

AMSTERDAM, Beursplein 5 (Effectenbeurs).

TELEGRAM-ADRES: BLOMA-AMSTERDAM.

INTERC. TEL. NOORD:

Nos. 2247 - 3174 - 2192 - 7783 - 6704.

Belasten zich met de uitvoering van assurantie-orders, al of niet inclus oorlogsgevaar, onverschillig van welken aard.

**Sluit Uw Molest-, Bagage-, Noodhavenkosten-, Brand- en Inbraakverzekeringen bij
W. LEDEBOER - WIJNSTRAAT 130 - ROTTERDAM.
Billijke Premiën. Gunstige Voorwaarden.**

De Batikindustrie in Ned.-Indië.

Men herinnert zich voor welke moeilijkheden de oorlog de batikhandelaars plaatste door een absoluut ontbreken van kleurstoffen. Eindelijk kwamen die stoffen, maar over de distributie door het Dep. van Landbouw hoorde men vele klachten; ook nu weer uit Grisse, volgens de „Oetoesan Hindia." Aan sommiger aanvraag is niet voldaan, zgn. wegens gebrek aan voorraad; daartegenover staat, dat een Chinees te Ambarawa, die geen batikhandelaar is, een groote hoeveelheid kleurstoffen heeft weten te bemachtigen, om die weer te verkoopen aan de inlanders tegen exorbitante prijzen. Dan weet het blad nog eenige namen te noemen van batikhandelaars, wien door de afdelingsbank groote hoeveelheden zijn verstrekt, zoodat anderen, die hun aanvragen veel eerder hebben ingediend, teleurgesteld zijn geworden.

Suikerindustrie.

Afl. 3 van deel XVIII (1918) bevat een artikel van Dr. H. C. Prinsen Geerlig: Opslag van suiker op Java in den Westmoesson, waarin schr. de bezwaren opsof, verbonden aan een te langdurige bewaring van suiker en de middelen aangeeft om bederf te voorkomen.

Locale Belangen.

In afl. 14 van den 3en jaargang van het orgaan der Vereeniging voor Locale Belangen, een artikel van D. de Jongh Wzn. over „Een woningordonnantie voor Java." Schr. is van meening, dat het — vooral voor maatregelen in het belang der volksgezondheid — wenschelijk is dat spoedig zulk een ordonnantie tot stand komt, niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats voor de groote gemeenten, maar vooral voor de gewesten en de kleine gemeenten. Want juist daar werd en wordt nog niets gedaan.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 8 bevat o.m. de Mataramsche vorsten (vervolg), door Surya Ningrat. Schr. vermeldt thans levensbijzonderheden van het Hoofd van het Mangkoe Negoro-sche vorstenhuis: Pangéran Adipati Ario Praboe Prang Wedono (Mangkoe Negoro VII). — Uit den aanvang der gouden eeuw, door S. — Op en langs de Barito, door P. te Wechel (vervolg).

De Indische Gids.

De Mei-afl. opent met eene beschouwing van den hoofdredacteur E. A. van Heekeren, getiteld „Nederland en Japan", naar aanleiding der plannen van de „Japansche Commissie der Vereeniging tot verbreiding van kennis over Nederland in den vreemde." — Dezelfde schrijver wijdt verder nog een artikel aan den afgetreden legercommandant (generaal De Greve) en den optredende (generaal Van Rietschoten).

Verder bevat dit Nr. een opstel van M. S. van der Willigen over het Inlandsch meisjesonderwijs, waarvan de Regering het groote nut heeft ingezien o.a. door op de jongste Ind. begrooting gelden toe te staan voor een kweekschool van Ind. onderwijzeressen. — E. M. Clarke schrijft over de bereiding van kleurstoffen, welke hij met het volste recht een belangrijke kwestie voor Oost- en West-Indië noemt. Het betreft de kleurstof, welke vervaardigd wordt door in stukjes gesneden of gemalen pisang (banaan) in verbinding te brengen met een alkalische oplossing van verdund mineraal zuur. Deze Amerikaanse vinding moet schitterende resultaten opleveren en buitengewoon weinig kosten vereischen, daar zelfs de afval van alle mogelijke pisangsoorten voor het doel geschikt is. — Dr. J. de Hullu besluit de reeks der artikelen met de publicering van enkele brieven van den gewezen G.G. Siberg aan v. d. Heim (gedateerd Batavia 1811) over G. G. Daendels, door hem o.a. „een monster van een mensch" genoemd. Dr. de H. geeft bij wijze van inleiding levensbijzonderheden van S. en D.

Overigens bevat de Mei-afl. de gewone rubrieken: Varia. — Revue van brochures, enz. — Wetenschap en Industrie. — Bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Duurtetoelag.

Onder dit opschrift meldt het „Tijdschrift voor Post, Tel. en Telef." Van het Hoofdbestuur der „Vereeniging van Spoor- en Tramweg-Personeel in Ned.-Indië" ontvingen wij een oproep, met het verzoek dezen in ons Tijdschrift op te nemen.

Mijne Heeren,

„Rondschrijven No. 2612-11 van 31 October j.l., „door den Gouvernements Secretaris tot de autoriteiten gericht, inzake duurtetoelag aan personeel in Gouvernementsdienst houdt een zoodanige motiveering in van de afwijzing, dat het Gouvernements personeel voor de keuze is geplaatst zonder meer te berusten, dan wel door hernieuwde actie zoowel aan de Regering in Indië als aan die van Holland duidelijk te maken, dat de gevallen beslissing een schromelijke verwaarloozing is van de belangen der Gouvernements werknemers door zijn werkgever.

„Het aanwezig zijn van „noodtoestand" moet blijken. Wij zullen ons van commentaar op het „Rondschrijven" onthouden. Voor het overgrote deel van het Inlandsche Gouvernements personeel is de betaling van dien aard, dat in normale omstandigheden zonder overdrijving van noodtoestand gesproken kan worden. De arbeidsvoorwaarden voor deze laag zijn op zoodanig niveau neergedrukt, dat opheffing

„van het levenspeil der Inlandsche bevolking alleen reeds met het oog op de Gouvernementeelwaardeering der Inlandsche arbeidskracht een uitdrukking „zonder wezenlijken inhoud is. Voor den laagst betaalden Europeeschen werknemer is de toestand niet veel beter. Het komt ons voor, dat actie voor duurtetoelag „van het Gouvernement tot dusver niet is gevoerd „met die kracht, welke de organisaties, die ook Gouvernementspersoneel omvatten, bij een goed geregeld „gezamenlijk optreden zouden kunnen ontwikkelen. „Wat in het verleden verzuimd werd, kan wellicht nog „worden ingehaald. Ter beraming van hetgeen ons te „doen staat noodigen wij U uit:

- „1e. In beginsel uit te spreken, dat gezamenlijke actie van genoemde Vereenigingen gewenscht en urgent is.
- „2e. Afgevaardigden aan te wijzen voor een op den laatsten Zaterdag/Zondag in Januari op nader be- „kend te stellen plaats en tijdstip te houden con- „ferentie.
- „3e. Deze afgevaardigden te machtigen tot aansluiting „bij een te vormen commissie voor de te voeren „duurte-actie.
- „4e. Ons Uw beslissing te doen weten vóór 15 Jan. e.a. In afwachting

met kam. groeten,
Het Hoofdbestuur,

Voorzitter, Secretaris,
DEKKER, H. SNEEVLIET.

Met den Douane-Bond zijn wij van meening, dat het wenschelijk zou zijn, indien de V.S.T.P. hare actie zou overdragen aan het eerstdaags op te richten „Verbond van Ambtenaarsvereenigingen."

In ieder geval zal het Bondsbestuur zich op de door de V.S.T.P. uit te schrijven vergadering doen vertegenwoordigen, aangezien iedere gelegenheid om tot een behoorlijken duurtetoelag te geraken, dient te worden aangegrepen.

De noodtoestand dwingt ons.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het

A. L. REIMERINGER & ZONEN

Anno 1838.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

----- ASSURANTIËN -----

---SAFE DEPOSIT (Bewaarkluis)---

LEIDEN, Rapenburg 106-108.

Coöperatieve

Amsterdamsche Crediet-, Deposito- en Spaarbank,

Hoofdkantoor: Rokin 55, Amsterdam.

CREDIETEN met en zonder persoonlijke of zakelijke zekerheid, ook aan Indische Ambtenaren en verlofgangers.
SPAARGELDEN. Rentevergoeding 5 pCt. 's jaars.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

Bataafsche Bank

Hoofdkantoor: 'S-GRAVENHAGE, Sweelinckstraat 180
Telefoon H. 7462.

VERZEKERINGEN, CREDIETEN,
DEPOSITO's, HYPOTHEKEN, ADMINISTRATIËN

Bijkantoren: ARNHEM, DELFT, GRONINGEN, UTRECHT

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 'S-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong,
Indramajoe, Medan, Menado, Pekalongan,
Probolinggo, Semarang, Singapore, Soera-
baya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 35.000.000.-

Reserven f 17.400.000.-

AMSTERDAMSCH BANK - Amsterdam

Kapitaal f 29.362.100.—

Reservefonds 19.075.000.—

Bijzondere Reserve 2.000.000.—

— ALLE BANKZAKEN —

Geldersche Credietvereeniging

belasten zich met alle bankzaken.

DEPOSITO's.

VEILIGHEIDSKELDER.

Bakkerstraat

Arnhem.

VOORSCHOTTEN vanaf f 500.—, onder zakelijke of persoonlijke zekerheid, al dan niet met in pandgeving polis levensverzekering

N.V. „Voorschotbank de Nederlanden"

Frederikstr. 2 Kapitaal f 1.000.000 's Gravenhage

Geeft 4,5% Schuldbriefen uit in stukken van f 1000.—, f 500.— en f 100.—, onder Trustee-toezicht.

Maatschappij van Levensverzekering.

Hoofdkantoor:

Jansbuitensingel 5,

ARNHEM.

ARNOLD GILISSEN & Co.

Kneuterdijk 16 - Tel. Nrs. 5093 & 7219 - 's-Gravenhage

Belasten zich met:

AAN-EN VERKOOP VAN EFFECTEN
VERZILVEREN VAN COUPONS
SLUITEN VAN PROLONGATIËN
OPENEN REKENING-COURANT
en nemen

GELDEN à DEPOSITO.

Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zending-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvende en industriëlen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Mededeelingen.

Klein-notarisexamen.

De bij het Koninklijk besluit van 12 Februari 1913 No. 130 (Staatsblad No. 54) ingestelde commissie voor het afnemen hier te lande van het zogenaamd klein-notarisexamen, bedoeld in de artt. 16g tot 16n van het Reglement op het Notarisambt in Nederlandsch-Indië, maakt, ingevolge art. II van genoemd besluit, bekend, dat in de maand Juni 1918, op nader te bepalen dagen, aan de met verlof hier te lande vertoevende ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur in Nederlandsch-Indië gelegenheid zal worden gegeven tot het afleggen van bovenbedoeld examen, waarvoor een bedrag van f 30 (dertig gulden) verschuldigd zal zijn.

Zij, die tot dit examen wenschen te worden toegelaten, moeten zich vóór 22 Mei a.s., met opgaaf van hun adres, schriftelijk aanmelden bij den secretaris der commissie (mr. H. G. P. Duyfjes, te 's-Gravenhage, Daguerrestraat No. 197), onder overlegging van eene quitantie van storting bij een der Rijksbetaalmeesters.

's-Gravenhage, 7 Mei 1918.

Namens de Commissie,
De Voorzitter,
Mr. J. J. HAGEN.

Van de Afdeling Leiden:

De lezing van Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over: „De ethnologische beteekenis van de diersfiguur in de kunst der Inlanders van den Indischen Archipel en van andere min of meer primitieve volken”, is nader vastgesteld op Dinsdag 21 Mei a.s., in het „Nut”, des avonds te 7½ uur.

HET BESTUUR.

Van de Afd. Utrecht en Omstreken:

Verslag over het jaar 1917.

In het jaar 1917 traden 17 nieuwe leden tot onze afdeling toe; wij verloren er echter 12; twee door den dood, vijf wegens verhuizing naar elders, terwijl 5 om ons niet bekende redenen het lidmaatschap opzegden.

De heer S. H. Tjabring, die op 1 Jan. volgens rooster moest aftreden, werd herkozen en nam die benoeming aan, terwijl de heer R. van Leent de plaats innam van den heer Bontenakel, die door voortdurende afwezigheid wegens mobilisatie, zijn ontslag had genomen uit ons Bestuur.

In het jaar 1917 werden voor de leden der afdeling vier lezingen gehouden, alle met lichtbeelden.

De eerste had plaats op 26 Jan. Spreekster mejuffrouw Kitty Ament uit Apeldoorn. Onderwerp: „Ned.-Indische sierkunst en muziek.”

De tweede op 16 Maart, toen mejuffrouw Augusta de Wit, uit Amsterdam, een voordracht hield over de Bataks.

Op 23 Oct. sprak alhier de heer F. Kroon, uit Breda, 1e luit. N.-I. L., leeraar aan de Koninkl. Mil. Academie. Het onderwerp door hem behandeld, luidde: „Kijkjes in de Westerafdeling van Borneo.”

Op 29 Nov. trad voor ons op de heer I. J. Giel, uit 's-Gravenhage met „het Leven en Werken van den Europeaan in Nederl.-Indië”.

Al deze lezingen werden over het geheel goed bezocht, vooral door genoodigden; van de leden waren gewoonlijk maar zeer weinige aanwezig.

Ter gelegenheid van de 1ste Jaarbeurs, hier ter stede gehouden van 26 Febr. tot 10 Maart, was onze afdeling behulpzaam bij het meubileren en versieren van de twee monsterkamers, ter beschikking gesteld van het Departement van Koloniën.

Het H. B. onzer Vereeniging, hiertoe namelijk aangezocht door den Minister van Koloniën, droeg deze taak over aan ons, als woonachtig hier, te Utrecht.

Gaarne voldeden wij aan deze opdracht. Door het aanbrengen van fraaie Indische voorwerpen, kains, slendangs, platen, koperen voorwerpen, enz. enz., deels geleend uit Boeatan, deels met groote welwillendheid door eenige onzer leden tijdelijk afgestaan, gaven wij aan bovengenoemde vertrekjes een recht gezellig aanzien, terwijl wij voor de propaganda een uittreksel uit den bekenden „Oproep” lieten drukken en die, met goedkeuring van de Commissie van Beheer der Jaarbeurs, over het geheele tentoonstellingsterrein verspreidden.

Door tusschenkomst van ons H. B. werd ons later den dank der regeering betuigd voor de bewezen diensten.

In Maart bereikte ons een brief van het Bestuur der Utr. Studentenafdeling van het Algem. Nederl. Verbond, dat ons uitnodigde een lezing te komen bijwonen van den heer Knobel over „Indië en Nederland saamhoorig.” In dit schrijven werd tevens de wensch uitgedrukt, een band te kunnen leggen tusschen onze beide besturen, daar ook hunne Vereeniging doordrongen was van het hooge belang, dat onze koloniën voor Nederland hebben. Het gevolg van dit schrijven is, dat wij over en weer door het zenden van introductiekaarten, elkaars lezingen kunnen bijwonen. Misschien dat

wij later nog tot meerdere samenwerking komen, waar onze terreinen van actie immers hier en daar aan elkaar grenzen.

Ook dit jaar droegen wij, zooals steeds, 5 gulden af aan het Oranjekruis.

Van de boekjes, door de Vereeniging uitgegeven en bij de secretares verkrijgbaar, werd geen enkel verkocht, noch ter lezing aangevraagd. Door dit gebrek aan belangstelling van onze leden, waagden wij het dan ook niet „Indië geïllustreerd weekblad voor Nederland en Koloniën” en „Onze West in beeld en woord”, ons beide ter inzage gezonden, op kosten van onze kas aan te schaffen.

De financiële toestand is gunstig. Het batig saldo bedraagt f 112.83. (Zie jaarverslag van den Penningmeester).

Namens het Bestuur,
De Secretares,
J. J. LAGERS.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

In de leeszaal, Heulstraat 17, zijn o.a. ter lezing gelegd:

I. Mededeelingen van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië, Anno 1916, Deel V, 1e Bundel.

II. Mededeelingen Encyclopaedisch Bureau N.-I., Afl. XII, De Handelsbeweging der Buitenbezittingen in 1913, 1914 en 1915.

III. Mededeelingen Encyclopaedisch Bureau N.-I., Deel II, Afl. I, De Buitenbezittingen, Sumatra; Algemeene Hoofdstukken.

IV. Idem, idem, Deel III, Afl. II, De Buitenbezittingen, Atjeh en Onderhoorigheden.

V. Koloniale Studiën, 2e Jaarg., Jan. 1918. Extra nummer.

VI. Museum „Prins Hendrik”, Rotterdam, Verslag over 1917.

VII. Landbouwkundig Tijdschrift voor Suriname en Curaçao, No. 4, 2e Jaarg.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor den Nederl.-Indischen Staatsdienst.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Twee leeraren in de plant- en dierkunde.

Vier leeraren in de Nederlandsche taal.

Drie leeraren in het teekenen, in het bezit der akte Me.

Een leeraar in de aardrijkskunde.

Een leeraar in het Duitsch.

Een leeraar in het Engelsch.

Een onderwijzer in de houtbewerking.

Gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (voor vasten of tijdelijken dienst).

Gouvernementsarts ter bestudeering van het tuberculose-vraagstuk in Indië.

Tijdelijk gouvernements-arts bij den dienst der pestbestrijding.

Gouvernementsarts met ervaring op 't gebied der pharmacodynamie.

Vrouwelijke artsen kunnen voorshands niet worden uitgezonden.

Technisch bacterioloog bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Civiel-ingenieur als leeraar bij het middelbaar technisch onderwijs.

Verpleegster 1ste klasse in de militaire hospitalen.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Adjunct-gouvernements-accountant.

Ingenieur voor de landsgebouwen (bouwkundig ingenieur).

Bij den Waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken:

Civiel-ingenieur; tijdelijk ingenieur voor de bevoeiing van gronden op de buitenbezittingen (civiel-ingenieur).

Opzichter. Tijdelijk bouwkundig opzichter.

Opziener bij den dienst van het mijnwezen.

Opziener bij den dienst der Ombilijnmijnen.

Adjunct-landmeter bij het kadaster.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:

Civiel-ingenieur. Werktuigkundig ingenieur. Ingenieur voor het signaalwezen. Aspirant-adjunct-chef of adjunct-chef der 1ste of 4de afdeling.

Aspirant-ingenieur bij den dienst van het stoomwezen (jong werktuigkundig ingenieur).

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:

Aspirant-ingenieur. Commies.

Onderwijzer der 3de klasse bij het openbaar Europeesch lager onderwijs.

Opzichter bij de bevoeiingswerken ten behoeve van den landbouw.

Bij de Gouvernements-marine:

Derde stuurman. Leerling-machinist.

Baas-leerlooier bij het gevangeniswezen.

Ijker ten behoeve van het ijkewezen in Ned.-Indië.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de afdeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Ministerie van Koloniën.

(Nederlandsche Staatscourant van 1 Mei 1918 No. 101).

HEILGYMNASTIEK EN MASSAGE
Joh. MEBIUS, Scheveningen.
Badhuisweg 67. Telef. 5.1850.

2de Hands Meubelmagazijn
J. C. FERON,
VEENKADE 20 DEN HAAG
STEEDS IN- EN VERKOOP.
Atelier voor herstellingen en veranderingen.
Gevestigd sedert 1880.

J. P. WALD, Zadelmakers
DEN HAAG
GRONINGEN
Alle Artikelen op het gebied van Paardensport.
HARNACHEMENTEN VOOR INDIË

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES
welbekend bij allen, die met verlof in Nederland vertoeven
DEGELIJK ONDERWIJS in
Duitsch, Engelsch, Fransch, Spaansch, Italiaansch, enz.
Let op het juiste adres der origineele Berlitzschool
over de Waalsche Kerk.
58a NOORDEINDE Niet boven Krul TEL. 2234

Firma J. MÖSSINGER
Heerestraat 29 GRONINGEN Telefoon 308.
Chirurgisch Orthopaedisch Instrumentmaker.
Opticien.
ARTIKELN VOOR ZIEKENVERPLEGING in den
ruimsten zin steeds voorradig.

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”,
Neutrale School voor M.U.L.O Jongens en Meisjes.
2de Schuifstraat 332 (Duinoord), Den Haag.
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting

VAN RIJN & SCHILPEROORD
Meubelfabrikanten.
Anna van Buerenstraat 157 - Telefoon H. 679
'S-GRAVENHAGE.
Desgewenscht worden alle soorten
Meubelen naar teekening vervaardigd

Door adverteeren in dit blad moe-
de aandacht op Uwe Firma
Uwe branche gevestigd worden en blijven
Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is
waarop dadelijk bezuinigd kan worden, be-
wijzen, dat zij de reclame niet van den
goeden kant bezien.

Verhuizen - Meubels bewaren
E. J. VAN SCHAIK
Boothstraat Utrecht

J. M. VAN KEMPEN & ZONEN
 Kon. Ned. Fabriek van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.
 FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17;
 's-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdstee 26;
 Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

J. A. J. REMMERS, Prinsstraat 73a
 's-Gravenhage....
 HORLOGES, KLOKKEN, PENDULES
ARMBANDHORLOGES.....
 GROOTSTE SORTERING. LAAGSTE PRIJZEN.
 Speciaal Reparatie-atelier v. Antique en Moderne Urwerken

WONINGGIDS
PAUL F. DE HAAS & Co.
 Assurantie - Hypotheek, c.a. - Administratiekantoor.
 Frederik Hendrikplein 34, 's-Gravenhage.
 Telef. SCHEV. 2056.
 ALLE INLICHTINGEN EN TOEZENDING GIDS KOSTELOOS.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Handwerklessen.
- Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Ieplan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.
 Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie, hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
- Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
- S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
- IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informatie Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
- MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.01; 50 ex. f 2.80,
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma **MARTINUS NIJHOFF**, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West: **De Kolonie Suriname**, door REMAN IRUS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
 Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten
- II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colégio „Santo Tomás” te Curaçao.
 Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten
- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk).
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoon dienst in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.

Wed. H. RAHDER & Zoon
Wijnhandelaren
 Filiaal: 's-Gravenhage Hoofdkantoor: AMSTERDAM Filiaal: Arnhem
 Kortenaerkade 8, Binnenkant 25, Nieuwe Plein 15,
 Tel. H. 3493, Interc. Tel. 389, Tel. 280.
 Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
 Voor Export speciale conditiën.

Vleugels, Piano's
Kunstspel-Piano's, Orgels
 Verhuur PIANO's van f 5.- p. mnd of f 50.- p. j. at.
 VLEUGELS „ 18.- „ „ „ 180.- „ „
 REPARATIE - STEMMEN - RUIL.
 Afdeling Gebruikte Instrumenten.
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.
GOOSEN & SWAGERMAN
 DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

J. J. CREZEE,
 3de Obrechtstraat 179a, DEN HAAG,
 van der Werffstraat 118, SCHEVENINGEN,
 bij de van Boetzelaarlaan,
 geeft de hoogste waarde voor alle Opruimingsgoederen, geheele of gedeelten van Inboedels, oud Papier, Flesschen, Metalen, gedragen Kleederen, Tapijten, enz. enz. enz.

Naaml. Venn.
N.A.S.C.O.
 Nederl. Ass.-, Spaark.- en Cred.-Onderneming
 Goedgekeurd bij Kon. Besluit.
 Maatschappelijk Kapitaal f 250000.00.
 Aangename en goed loonnende werkkring voor Vertegenwoordigers(sters).
 Hooge provisie.
 VRAAGT INLICHTINGEN.
 Hoofdkant.: 's-GRAVENHAGE, Theresiastraat 84
Premie-Obligatiën.

LUXE BROODFABRIEK
PAUL C. KAISER
 HOFLEVERANCIER
Brood - Beschuit - Banket

HET CENTRUM PARKSTRAAT 91a
 DEN HAAG.....
 Lancia en Jackson Automobielen
 Garage, dag en nacht geopend.
 Reparatie-werkplaats.
 Bijkantoor der gelijknamige firma te BATATIA

J. BRAND
 Tailleur pour Dames.
Fourrures - Amazones
 LA HAYE,
 26 Papestraat - Téléph. Interc. 5599.

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Mode-Academie
 SYSTEEM WOHRYZEK.
 Singel 437 hoek Heiligenweg. AMSTERDAM.
HET ADRES van opleiding voor
 Coupeuse, Directrice en Leerares.
Grondig onderricht verzekerd.
 PROSPECTUS OP AANVRAAG GRATIS.
 De Directrice A. MIENSTRA.

HET ADRES
 voor reparatiën.
RIJWELMAGAZIJN „BINTANG”
 Newtonplein 152 - Tel. H. 2357 - 's-Gravenhage
 Comm. Ven. Onderlinge Transport Mij.
POLMAN, HOELEN & Co.
 KANTOOR: WEERDJESSTR. 83 ARNHEM TELEFOON INTERC. No. 945.
 Verhuizingen onder garantie.
 Bergplaats voor Inboedels.

C. HOYNG,
 Spuistraat 20-22 Den Haag.
 AMSTERDAM - UTRECHT.
 Onze Geïllustreerde Catalogus is een
 uitstekende handleiding om zich op
 huishoudelijk gebied in te richten.
 TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
 VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.
 Prijscourant gratis.

Manicure. Postiche d'Art. Face Massage.
COIFFEUR MODERNE
PIERRE MATVELD
 voorh. E. LETITRE.
 Parfumeries françaises et anglaises.
 Articles de Toilette en tous genres.
 Spécialité de la Maison
 „LA SUBLIME” EUCAL RASPARFAIT.
 Crème Venus. - Eau de Cologne Russe.
 Eau de Cologne 1813.
 Essences. Poudre de riz. Anti Moustique.
 PASSAGE 13 - TELEPHOON 1606. - LA HAYE.

LEVENSVZERKERING
 LUFRENTEN
 ONGEVALLLENVERZEKERING
 COLLECTIEVE
 ZIEKTEVERZEKERING
LEVENSVZERKERING-MAATSCHAPPIJ
DE NEDERLANDEN

A. SCHRÖDER & Co.
 Groenmarkt.
 Onze **VOORJAARSARTIKELEN** zijn gereed.
 Wij brengen een uitgebreide keuze in :
Blouses - Sportmantels - Kinderhoeden
Kinderjurken - Kindermantels
Zomercostumes
Stoffen.

**DIEREN-
 TUIN**
Den Haag
 Aangifte voor het Lidmaatschap kan dagelijks geschieden ten kantore van Benoordenhout 2 en bij den Portier aan het hoofdhek.
 Invullingsbiljetten en voorwaarden worden ook op verlangen toegesonden.
 De contributie gaat in met de maand, volgende op die van de aangifte. Voorloopige toegangsbiljetten worden dadelijk verstrekt.
 Fraaie Tuin en Bloemen, Kassen, Vogelzalen, Aquarium, Rosarium, Museum, Kinderspeelplaats met doorlopend toezicht, Sociëteit, Concerten, Opera's, Tooneelvoorstellingen.

CLASIE, CASPERS & Co
 Specialiteit in Imitatie Antiek-Meubelen
 Complete Woning-Inrichting
 PRINSEGRACHT 699 TELEFOON 3739
 bij de Leidschestrstraat
 AMSTERDAM.

KEIZERSHOF
 DEN HAAG, Spuistraat hoek Veenestraat.
**STOFFEN, ZIJDE, FLUWEEL,
 FLANEL en KATOEN.**

WISBRUN & LIFFMANN.
 Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.
DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.
BALARTIKELEN.

N.V. „REFORM”
 Directeur: E. BOERMA.
 Telefoon 647 - GRONINGEN - Heerenstraat 62
*The first class Ladies
 and Gentlemen Tailoring.*

NIEUWENDIJK 194-196 AMSTERDAM.
**MANTELS, COSTUMES, MANTELCOSTUMES,
 STOFFEN, ZIJDE EN REGENMANTELS.**
 Groote keuze in Costumerokken.
 BLOUSES in pompadour met Schoot . . . f 6.90
 BLOUSES in gebloemd Voile . . . f 10.50
 BLOUSES in wit Voile met gekleurd borduursel en rand . . . f 12.50

**Regulateurs
 Westminster Carillons**
 SPECIAAL VOOR INDIË.
ZENITH en WALTHAM HORLOGES
 in goud en zilver.
 Grootste sorteering - Laagste prijzen
J. A. J. REMMERS, t/o de Oude Molstr.
 Molenstraat 35

'S-GRAVENHAAGSCHE MANÈGE
 KAZERNESTRAAT 46-48.
Eerste klas Rijonderwijs
 Directeur: R. J. J. HIEMSTRA.

Holland-Canada Hypotheekbank, 's Gravenhage
 Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg.
5 pCt. PANDBRIEVEN
 tegen beurskoers. Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 19.000.000.